

www.musavat.com

MUSAVAT

Xəbər
Kondisionerlə
qorxulu
xəstəlik
yayılır
yazısı səh.14-də

Qurucusu: Rauf Arifoğlu Gündəlik qəzet 22 avqust 2025-ci il Cümə № 148 (8758) Qiyməti 60 qəpik

Gündəm

Paşinyanın müxalifəti küçə aksiyalarına hazırlaşır

Ermənistanda siyasi hərarət yüksəlib; Kremlə bağlı çevrələr hərəkətə keçib

yazısı səh.12-də

Ukraynada Azərbaycan sülhməramılları?

yazısı səh.6-də

Bu ölkə bizdən Xəzərə çıxış istəyir

yazısı səh.7-də

"Kiyev üçün mərmə istehsal edirlər" yalanı

yazısı səh.6-də

Körfəz ölkələrinin Azərbaycandan "ayağı kəsilib"

yazısı səh.3-də

Zəngəzur dəhlizinin işləmə mexanizmi açıqlandı

yazısı səh.7-də

"Ölmüş həmsədrlərin qıdışılması" vəqəəsi

yazısı səh.8-də

Moskva türkdilli xalqları qırğına göndərir

yazısı səh.11-də

Ali məktəbə imtahansız qəbul olunmağın sirri

yazısı səh.15-də

Putinə hədə - senatorlar tətildən qayıdan kimi...

yazısı səh.11-də

İşıq və qaz qiymətlərində müəmma

yazısı səh.13-də

Tələbələrin yataqxana dərdi

yazısı səh.15-də

RUSİYA İLƏ KRİTİK 8 AY - BAKI BU QƏRARI VERƏ BİLƏR

Təyyarəmizin vurulması ilə bağlı tələblərimiz hələ də yerinə yetirilmir və Kreml saymazyanə tərzini davam etdirir; Azərbaycan anti-Putin sanksiyalarına qoşula bilər - reaksiya

yazısı səh.9-də

"Biz istədiyimizə nail olmuşuq..."

Prezident Kəlbəcərdə yeni evlərin açarların təqdim etdi, bir sıra açıqlamalar verdi

yazısı səh.4-də

Əli Kərimli

AXCP sədri Fransa radiosuna nələr deyib?

yazısı səh.4-də

Fergus Auld

Bakıdakı ingilis səfirin sətiraltı mesajları

yazısı səh.5-də

Ruben Vardanyanın hakimə etiraz etmək kələyinin pərdəarxası

yazısı səh.10-də

Kamran Əliyev Yuri Jdanovu qəbul etdi

Baş prokuror Kamran Əliyev MDB-yə üzv dövlətlərin Baş Prokurorlarının Əlaqələndirmə Şurasının İcraçı katibi Yuri Nikolayeviç Jdanovun rəhbərlik etdiyi nümayəndə heyətini qəbul edib.

Bu barədə Baş Prokurorluqdan məlumat verilib.

Bildirilib ki, Yuri Nikolayeviç Jdanov bu ilin 22 avqust tarixində "Ümummilli lider Heydər Əliyev müstəqil Azərbaycan Konstitusiyasının müəllifidir" mövzusunda Laçın rayonunda keçirilməsi nəzərdə tutulmuş beynəlxalq konfransda iştirak etmək məqsədilə Azərbaycana səfər edib.

Yuri Jdanov Rusiya Federasiyasının Baş prokuroru İqor Krasnovun salamlarını çatdıraraq, Azərbaycan Respublikası ilə hüquqi sahədə əməkdaşlığın möhkəmləndirilməsinə böyük önəm verdiklərini qeyd edib, Azərbaycan Prokurorluğunun təşkilatın fəaliyyətində aktiv iştirakını və verdiyi töhfələri yüksək dəyərləndirib.

FTX azərbaycanlıyı sərhəddə saxladı

Azərbaycan vətəndaşı Rufullayev Yadulla Ramiz oğlu Dağıstanda sərhədi keçməyə çalışarkən Rusiya FTX tərəfindən saxlanılıb. Moderator.az xəbər verir ki, xüsusi xidmətin məlumatına görə, 1989-cu il təvəllüdü Yadulla

Rufullayev Ukrayna Təhlükəsizlik Xidməti tərəfindən işə götürülmüşdür.

Faktla bağlı FTX-nin Dağıstan üzrə İstintaq İdarəsi Rusiya Federasiyası Cinayət Məcəlləsinin 276.1-ci ("Rusiya Federasiyasının təhlükəsizliyinə bilə-bilə qarşı yönəlmiş fəaliyyətdə düşməne kömək göstərmə") maddəsi ilə cinayət işi açıb. Bu maddə ilə cəza 15 ilə qədər həbsdür.

Hazırda cinayətin təşkilində və törədilməsində iştirak edən bütün şəxslərin müəyyən edilməsi, habelə onu sifariş edən şəxslərin müəyyən edilməsi istiqamətində əməliyyat-axtarış tədbirləri davam etdirilir.

Universitetlərə qəbulun nəticələri nə vaxt açıqlanacaq?

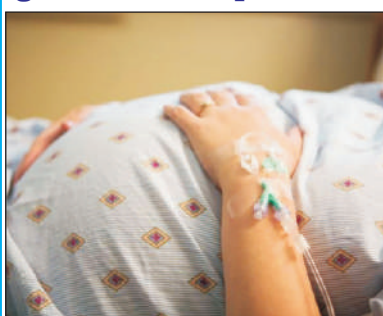
Ali təhsil müəssisələrinin bakalavriat pilləsi üzrə ixtisas seçiminin nəticələri gələn həftə elan olunacaq.

Bu barədə Dövlət İmtahan Mərkəzindən (DİM) məlumat verilib.

"Hazırda müsabiqə nəticələrinin emalı

damam edir. Ümumi müsabiqədən əvvəl ali təhsil müəssisələrinə (xüsusi təyinatlı təhsil müəssisələri, Azərbaycan-Fransız Universiteti, İ.M.Seçenov adına Birinci Moskva Dövlət Tibb Universitetinin Bakı filiali, M.V.Lomonosov adına Moskva Dövlət Universitetinin Bakı filiali və s.) yerləşdirilənlərin, o cümlədən müsabiqədən kənar ali təhsil müəssisələrinə qəbul olunanların siyahıları dəqiqləşdirilir. Bu proses müəyyən qədər vaxt tələb edir. Müsabiqə nəticələrinin növbəti həftənin əvvəlində elan olunması nəzərdə tutulur", - DİM-dən bildirilib.

Naxçıvanda müayinəyə gedən hamilə qadın öldü

Naxçıvanda müayinəyə gələn hamilə qadın Perinatal Mərkəzdə vəfat edib. "Report" xəbər verir ki, 1999-cu il təvəllüdü Aysel Taleh qızı Teymurova Naxçıvan Perinatal Mərkəzinə müayinə üçün gəlmiş və anidən halı pisləşib. Mərkəzdə

göstərilən tibbi müdaxilələrə baxmayaraq, 26 yaşlı qadının həyatını xilas etmək mümkün olmayıb.

"Delta Telekom"a kiberhücum

Avqustun 21-də bəzi internet telekommunikasiya operator və provayderlərinin xidmətlərində müvəqqəti ləngimələr müşahidə olunub.

Rəqəmsal İnkişaf və Nəqliyyat Nazirliyindən bildirilib ki, ölkəyə internet trafiki təqdim edən əsas "backbone" operatorlardan biri olan "Delta Telekom"a qarşı DDoS tipli genişmiqyaslı kiberhücum həyata keçirilib.

Hadisədən dərhal sonra internet xidmətlərinin davamlılığı planı işə salınıb. Provayderlər alternativ "backbone"

operatorlarının şəbəkəsinə yönləndirilib və qısa müddət ərzində istifadəçilərin internetə çıxışı təmin olunub. Nazirliyin məlumatına görə, "Delta Telekom"a qarşı hücumun qarşısı qısa müddət ərzində alınıb və şirkətin xidmətləri tam bərpa olunub.

Musavat.com xatırladır ki, bu ilin fevral ayında Rusiyanın Azərbaycanın kiberməkanına qarşı həyata keçirdiyi total hücum geniş rezonans doğurmuşdu. O zaman hücumlar konkret olaraq "Global Media Group"a yönəlmişdi. Nəticədə Re-

port.az, Oxu.az, Media.az, Baku.ws, Caliber.az saytlarının və "Baku TV"-nin fəaliyyətində ciddi problem yaranmışdı.

Sonradan müəyyən olundu və açıqlandı ki, bu hücumun arxasında Rusiya dayanıb. Rusiya hakerlərinin bir qrupu hətta Bakıya turist kimi gələrək hotellərdə yerləşib və bu hücumu təşkil etmişdilər.

İndi isə yenidən oxşar hücumun "Delta Telekom" üzərindən reallaşması şübhələri Moskvanın üzərinə yönəldir.

Ödənişli təhsil alanlara şad xəbər

Orta ixtisas müəssisələrinin xüsusi qabiliyyət tələb edən ixtisasları üzrə qəbul olub təhsil tələbə krediti almaq istəyənlər üçün minimal bal həddi 40 bal müəyyən edilib. Bununla bağlı qərar Təhsil Tələbə Krediti Fondunun (TTKF) Himayəçilik Şurasında qəbul edilib.

Məlumatla görə, fondun ictimaiyyətlə əlaqələr üzrə mütəxəssisi Gülnar Zeynalova "Azərbaycan müəllimi"nə bildirib ki, qərara əsasən, birinci tədris ilinin ilk semestrində təhsil krediti götürmək üçün tələbə qəbul imtahanında ən azı 40 bal toplamaqlıdır. Sonrakı semestrələrdə isə tələbənin orta müvəffəqiyyət göstəriciləri nəzərə alınır.

Yenilik 2025-2026-cı tədris ili üçün orta ixtisas təhsili müəssisələrinə qəbul olanlara şamil edilir.

G.Zeynalova əlavə edib ki, əvvəllər bal həddi bütün ixtisaslarda eyni olub: "Məlumdur ki, orta ixtisas təhsili müəssisələrində standart növ təhsil tələbə kreditindən yararlanmaq üçün abiturientin topladığı balın minimum həddi 110-dur. Yeni qərara əsasən, bu müəssisələrdə yalnız xüsusi qabiliyyət tələb edən ixtisaslar üzrə minimal bal həddi 40 bal müəyyən edilib".

G.Zeynalova yeni qərarı tələbələrə təhsil imkanlarını genişləndirilməsi kimi şərh edib: "Bu minimal bal tələbi yalnız standart növ təhsil tələbə kreditindən yararlanmaq istəyənlərə şamil olunur. Sosial növ təhsil tələbə kreditində isə bal limiti yoxdur".

Hökumə Əliyevanın ailəsi Kəlbəcərə köçür

Milli Qəhrəman Hökumə Əliyevanın ailə üzvləri Kəlbəcərə köçürlər.

Bu barədə Teleqraf.az-a Milli Qəhrəmanın atası Cəlil Əliyev məlumat verib.

Onun sözlərinə görə, Prezident İlham Əliyev ailəyə yeni mənzilin açarlarını təqdim edib: "Yaxın günlərdə Kəlbəcərə köçəcəyik. Mən özüm də Kəlbəcərdə müəllim kimi fəaliyyət göstərəcəm. Cənab Prezident mənzilin açarlarını təqdim edərkən yüksək qürurla Milli Qəhrəman atası olduğumu vurğuladı. Görüş zamanı həm işğaldan azad olunmuş torpaqlarımızdan, həm də ordumuzun gücündən danışdı. Prezident hər kəsə səmimi söhbət etdi və salamladı. Birinci vitse-prezident Mehriban Əliyeva da həyat yoldaşım ilə söhbət etdi və birgə şəkil çəkdirdilər".

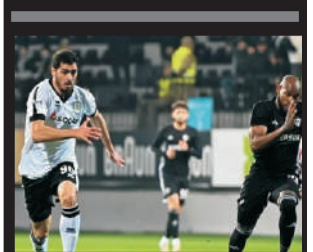
Rəqsanə həbsdə qaldı

Müğənni Rəqsanə İsmayilovanın barəsində olan həbs-qətimkan tədbirlərindən verilmiş apelyasiya şikayəti əsasında məhkəmə prosesi keçirilib.

Bakı Apelyasiya Məhkəməsinə keçirilən prosesdə onun şikayəti təmin edilməyib.

Qeyd edək ki, onun barəsində avqustun 16-da 4 ay müddətə həbs-qətimkan tədbiri seçilib.

R.İsmayilova iki nəfər zərərçəkən şəxsin 35 min manat dəyərində qızıl-zinət əşyalarını və 520 min ABŞ dolları məbləğində pulunu dələduzluqla ələ keçirməkdə təqsirləndirilir.

"Neftçi"dən Ramil Seydayevə bağlı qərar

"Neftçi" iki futbolçusunu əvəzedici komandaya göndərüb. Klubun mətbuat xidməti xəbər verir ki, baş məşqçi Samir Abasovun qərarına əsasən, futbolçular - Ramil Seydayev və Ryonosuke Ohoi əsas komandadan kənarlaşdırılıb.

Hər iki oyunçu bundan sonra məşqləri əvəzedici komandada davam etdirəcəklər.

İqtisadçı, deputat Vüqar Bayramov bildirib ki, bu ilin ilk 7 ayında körfəz ölkələrindən Azərbaycana gələnlərin sayı 8,3 faiz azalıb. Onun sözlərinə görə, həmin müddətdə ərəb dövlətlərindən ölkəmizə 237 min 400 nəfər gəlib. Deputat qeyd edib ki, körfəzdən Azərbaycana ən çox turist göndərən ölkə Səudiyyə Ərəbistanıdır: bu ölkədən həmin müddətdə 62 min 71 nəfər gəlib. O əlavə edib ki, Birləşmiş Ərəb Əmirliklərindən 26 min 602, Küveytdən isə 14 min 779 turist gəlib.

təşviq aləti isə 2011-ci ildə Azərbaycanda "Turizm ili" elan olunmasından sonra beynəlxalq və regional, xüsusilə də beynəlxalq səviyyəli, dünya miqyasında tədbirlərin keçirilməsi oldu. "Avroviziya"

edirlər. Azərbaycanda da qiymətlərin optimallaşdırılması, şəffaf endirim kampaniyalarının təşkili turist axınının artmasına səbəb ola bilər. Xidmət keyfiyyətinin yüksəldilməsi də vacibdir. İspani-

Gəncə Memorial Kompleksi belə olacaq?

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev və birinci xanım Mehriban Əliyeva Gəncə Memorial Kompleksində görülən işlərlə tanış olublar. Dövlət Şəhərsalma və Arxitektura Komitəsinin sədri Anar Quliyev dövlətimizin başçısına və birinci xanımına burada həyata keçirilən işlər barədə məlumat verib.

Gəncə Memorial Kompleksinin təməlini Prezident İlham Əliyev 2022-ci ilin yanvarında qoyub. 44 günlük Vətən müharibəsində Ermənistan ordusunun mülki əhaliyə qarşı törətdiyi cinayətləri özündə əks etdirəcək Kompleks raket zərbələrinə məruz qalmış yaşayış binalarının və keçmiş parkın yerləşdiyi ərazidə yaradılır. Ümumi sahəsi 4 hektar təşkil edəcək kompleksdə ikimərtəbəli muzey binası və sərgi zalı olacaq. Burada mülki əhaliyə qarşı törədilmiş cinayətlərlə bağlı ekspozisiya, həmçinin dağıdılmış binaların yerləri ziyarətçilərə nümayiş etdiriləcək. Kompleksdə həmçinin konfrans zalı da yaradılacaq. Ərazidəki parkda yaşıllaşdırma işləri aparılacaq, 700-ə yaxın ağac, 12 mindən çox dekorativ kol və güllər əkiləcək. Ermənistan ordusu tərəfindən atılmış raketin izini simvolizə edən spiralvari kraterin dərinliyi 13 metrdir. Hazırda muzey binasının tikintisi ilə bağlı son tamamlanma, həmçinin ekspozisiyanın təşkili və ərazinin abadlaşdırılması işləri həyata keçirilir.

Kəlbəcərdə də kanat yolu olacaq

Laçın şəhərində kanat yolu yaqın ki, gələn il hazır olacaq. Bunu Prezident İlham Əliyev Kəlbəcər şəhər sakinləri ilə görüşdə bildirib. "İkinci kanat yolu Xankəndi-Şuşadır, onun da təməlini qoyduq. Üçüncü kanat yolu isə Kəlbəcərdə olacaq", - deyər dövlətimizin başçısı əlavə edib.

Yada salaq ki, Xankəndi-Şuşa kanat yolunun uzunluğu 6 min metrə yaxın olacaq. Kanat yolunun Xankəndidə hündürlüyü 844 metr, Şuşada isə 1317 metr təşkil edəcək. Kanat yolunda hərəkətin müddəti 13 dəqiqəyədək, sürəti isə saniyədə 8 metr nəzərdə tutulur.

Bu layihənin icrası ümumilikdə turizmin inkişafına təkan verməklə yanaşı, Xankəndidən Şuşaya və əks istiqamətə insanların rahat gediş-gəlişinin təmin olunmasına da mühüm rol oynayacaq.

Qeyd edək ki, Prezident və birinci xanım Mehriban Əliyeva avqustun 21-də Ağdərə rayonunun Kolatağ kəndində fərdi evlərin və infrastrukturun bərpası sahəsində görülən işlərlə də tanış olublar.

Körfəz ölkələrinin Azərbaycandan

"ayağı kəsilib" - səbəblər

İqtisadçı deyir ki, quru sərhədlərin bağlı qalması turizm sektorunda mənfi təsirlərini göstərir

Vüqar Bayramov bildirib ki, həmin müddətdə Azərbaycana gələn ümumi turistlərin sayı 1,7 faiz azalaraq 1 milyon 477 min nəfər təşkil edib. Onun sözlərinə görə, Körfəz və MDB dövlətlərindən gələnlərin sayının azalması ümumi statistikaya təsirsiz ötürməyib. O əlavə edib ki, Hindistandan gələn turistlərin sayı da ümumi turizm payında azalmaqdadır.

Deputat deyib ki, ərəb dövlətlərindən gələn ziyarətçilərin sayının azalması fonunda turizm strukturunda baş verən dəyişikliklər bir daha təsdiqləyir ki, yeni gəlmə destinasiyalarla daha sıx əməkdaşlıq qurulmasına ehtiyac var. Onun sözlərinə görə, strateji tərəfdaşımız olan dövlətlərlə, xüsusən də Çinlə turizm sahəsində güclü əməkdaşlıq aktuallaşır.

Bayramov diqqətə çatdırıb ki, Çinin böyük çıxışı (getmə) turizm potensialı olsa da, hazırda həmin ölkədən gələn turistlər ümumi əcnəbilərin cəmi 2,3 faizini təşkil edir. O qeyd edib ki, halbu ki potensial və imkanlar daha böyükdür.

İqtisadçı vurğulayıb ki, turizm neftdən sonra Azərbaycana ən çox valyuta gətirən sektordur. Onun sözlərinə görə, pandemiya öncə ölkənin illik turizm gəlirləri 2,7 milyard dollara yaxın idi. Bayramov əlavə edib ki, bu sektor eyni zamanda məşğulluğa da xüsusi töhfə verir.

"Bu baxımdan, turizm infrastrukturunun daha da inkişaf etdirilməsi və qiymətlərin optimallaşdırılması Azərbaycana daha çox turistin gəlməsinə imkan yarada bilər," - deyər deputat bildirib. O vurğulayıb ki, daha qısa zamanda pre-pandemiya göstəricilərinə çatmaq prioritet olaraq qalır. Bayramovun fikrincə, gəlmə turistlərin sayının azalması yeni çağırışları daha da aktuallaşdırır. Körfəz ölkələrindən Azərbaycana gələn turistlərin sayı niyə azalıb? Onları təşviq etmək üçün hansı piar işi görülməlidir?

İqtisadçı Eldəniz Əmirov mövzu ilə bağlı "Yeni Müsavat"a fikrini bölüşüb: "Bu azalmanın bir neçə obyektiv və subyektiv səbəbləri var. Birincisi, əvvəlki dövrlərdə ərəb ölkələrindən gələn

turistlərin sayında partlayış effekti olmasındır. Yeni müəyyən müddət yığılmış tələb vardı və bu, viza sadələşdirilməsi, reklam kampaniyasının ərəb ölkələrinə açılması, ikitərəfli münasibətlərin inkişaf etməsi, nəticədə ərəb ölkələrindən gələn turist axınında özünü göstərirdi. O böyük göstəricilər əldə edildikdən sonrakı dövrdə artıq azalma baş verir. Bu, təbii haldır. Məsələn, mən düşünürəm ki, bir müddət sonra Çindən Azərbaycana gələn turistlərin sayında böyük artımlar olacaq. Amma sonra bu azalma baş verəcək. Çünki yığılmış tələb ödənildikdən sonra proses stabilləşir və azalma dinamikasına doğru gedir".

Eldəniz Əmirov digər amilin quru sərhədlərin bağlı qalması ilə əlaqəli olduğunu hesab edir: "Təbii ki, ölkəmizin strateji məqsədləri üçün sərhədlərin bağlı qalması doğru addımdır. Amma bu, eyni zamanda turizm sektorunda mənfi təsirləri göstərir. Çünki ister-istəməz gələn turistlər həm də buraya gəldikdən sonra digər nəqliyyat vasitələri ilə qonşu ölkələrə keçmək istəyir, daha geniş bir coğrafiyanı kəşf etmək istəyirlər. Əlavə faktor olaraq hava nəqliyyatında olan qiymət amili və turizm xidmətlərində keyfiyyət məsələsini qeyd edə bilərik. Hər iki faktor üzrə biz rəqib ölkələrə - Türkiyə və Gürcüstana uduzuruq. Bu isə turizm sektorundakı geriləmənin əsas səbəblərindən biridir.

Mən düşünürəm ki, Azərbaycan təşviq üçün kifayət qədər addımlar atır. Ən böyük

müsabiqəsi, "Avropa Oyunları", "Formula 1", COP-29 və sair kimi tədbirlər həm də turizm üçün təşviq alətləri rolunu oynadı. Bu tədbirlərin təsiri oldu. Hətta mən deyirdim ki, əgər bunlar olmasaydı, bizim turizm üzrə göstəricilərimiz bir qədər zəif olardı. Yeni ölçü baxımından biz təşviq istiqamətində çox ciddi işlər görürük. Bəzən təsadüfən BBC, CNN, "Euronews" kimi kanallarda Azərbaycanın turizm potensialı ilə bağlı reklamlar qarşıma çıxır. Bu, ciddi bir göstəricidir. Yeni ölçü baxımından bu istiqamətdə PR işləri, təşviq işləri görülür. Amma bunun qarşılığında sektorda geriləmə varsa, bu artıq təşviqat və ya PR məsələsi deyil. Bu, başqa məsələlərlə bağlıdır. Bu, turizm xidmətlərinin aşağı səviyyədə olmasının göstəricisidir. İnfrastrukturun qənaətbəxş olmaması da göstəricidir. Qiymətlərdə rəqiblərimizlə rəqabət apara bilməməyimizin göstəricisidir. Təbii ki, burada qeyd etdiyim kimi, quru sərhədlərin bağlı qalması faktoru da mühüm rol oynayır".

Mütəxəssislər onu da qeyd edib ki, Azərbaycanın turizm sektorunda rəqabət üstünlüyünün artırılması üçün bir sıra beynəlxalq təcrübələrdən yararlanmaq mümkündür. Bu təcrübələr ölkəmizdə turizmin daha sürətli inkişafına təkan verə bilər. Qiymət siyasəti və şəffaflıq turizm xidmətlərində əsas amillərdir. Türkiyə və Gürcüstan kimi rəqib ölkələr turizm xidmətlərində rəqabətə davamlı və əlçatan qiymətlər təklif etməklə turistlərin diqqətini cəlb

müştəri məmuniyyəti monitorinqi genişləndirilməlidir. Texnologiyaların tətbiqi turizm sektorunda rəqabət üstünlüyü yaradır. Türkiyə kimi ölkələr rezervasiya və müştəri dəstəyi xidmətlərini rəqəmsal platformalara inteqrasiya etməklə turistlərə rahatlıq təmin edirlər. Azərbaycanda da smart turizm layihələri və rəqəmsal infrastrukturun inkişaf etdirilməsi önəmlidir.

Yunanıstan və Portuqaliya kimi ölkələr sağlamlıq, ekoturizm və mədəni turizm sahələrində fərqli təkliflər hazırlayırlar. Azərbaycan isə zəngin mədəni irsi, təbiət gözəllikləri və tarixi yerlərini nəzərə alaraq, bu istiqamətlərdə xüsusi proqramlar təqdim etməlidir. Marketing və brendinq strategiyalarının gücləndirilməsi turizmin inkişafında vacib rol oynayır. Türkiyə milli turizm brendini beynəlxalq səviyyədə tanıtdığı kimi, Azərbaycan da öz brendini yeniləməli və peşəkar PR kampaniyaları ilə dünyaya çatdırmalıdır. Bu sahədə ən effektiv nəticələrə nail olmaq üçün dövlət və özəl sektor arasında sıx əməkdaşlıq zəruridir. Turizm işçilərinin peşəkarlıq səviyyəsinin artırılması, rəqəmsal texnologiyaların tətbiqi və unikal turizm resurslarının daha geniş tanıtılması Azərbaycanın turizm sektorunun rəqabət qabiliyyətini yüksəldə bilər. Bu isə ölkəyə gələn turistlərin sayının və turizmdən əldə olunan gəlirlərin artmasına şərait yaradacaq.

□ **Afaq MİRAYIQ,**
"Yeni Müsavat"

Avqustun 21-də Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və birinci xanım Mehriban Əliyeva Kəlbəcər şəhərində 3-cü və 4-cü yaşayış kompleksinin təməlqoyma mərasimində iştirak ediblər. Prezidenti Kəlbəcər şəhər parkının təməlini qoyub, “Balland - Kəlbəcər balı, arı və arıçılıq məhsulları mağazası”nın açılışında iştirak edib. Prezident və xanımı Kəlbəcər rayonunun Vəng kəndində “AzərEnerji” ASC-nin “Aşağı Vəng”, “Nadixanlı” və “Çaykənd” kiçik su elektrik stansiyalarının açılışında iştirak ediblər.

İlham Əliyev və birinci xanım Kəlbəcər şəhərində 1-ci yaşayış kompleksinin ərazisində fərdi və çoxmərtəbəli evlərdə yaradılan şəraitlə tanış olub, buraya köçən sakinlərlə görüşüblər.

Sonra dövlətimizin başçısı sakinlərə mənzillərin açarlarını verib və onlarla söhbət edib.

Dövlət başçısı deyib ki, Kəlbəcər şəhərində gözəl məktəb tikilir və gələnlə istifadəyə veriləcək. Ancaq builki dərs ilini kəlbəcərli uşaqlar modul tipli məktəbdə oxuyacaqlar. Bu gün ölkəmizin ən böyük rayonu olan Kəlbə-

“Biz istədiyimizə nail olmuşuq...” - Prezident Kəlbəcərdə

Dövlət başçısı ilk sakinlərə evlərinin açarlarını təqdim etdi

Prezident İlham Əliyev Kəlbəcər şəhər sakinləri ilə görüşdə belə söyləyib. “Həm dırmaçasız Laçın dəhlizini yox etmək və bunu Laçın-Xankəndi yoluna çevirmək, həm Ermənistan-Azərbaycan sərhədində Laçın istiqamətində nəzarət-buraxılış məntəqəsinin yaradılması, eyni zamanda 2020-ci ilin noyabrından 2023-cü ilin sentyabrına qədər önəmli strateji nöqtələrin götürülməsi, “Fərxuz”, “Qırxqız”, “Sanbaba” əməliyyatları - bütün bunlar şanlı tariximizdir və bütün bunlar

məqsədyönlü siyasətimizin bir hissəsi idi”, - deyərək dövlətimizin başçısı vurğulayıb.

Prezident müxtəlif ölkələr tərəfindən vaxtilə Ermənistanla pulsuz silah verilməsinin məqsədini açıqlayıb. Dövlət başçısı bununla bağlı deyib: “İkinci Qarabağ müharibəsi və antiterror əməliyyatı nəticəsində məhv etdiyimiz və hərbi qənimət kimi götürdüyümüz Ermənistan ordusuna xaricdən verilən silahların qiyməti təqribən 5-6 milyard dollar dəyərin-

dədir. Təbii ki, Ermənistanın bu qədər silah almaq üçün pulu yox idi. Bütün bu silahlar onlara pulsuz verildi, bir məqsədlə ki, işğal davam etsin, bir məqsədlə ki, azərbaycanlılar heç vaxt öz dedə-baba torpaqlarına qayıtmazlar, bir məqsədlə ki, Er-

qarşısındakı son qoyur. Bununla bərabər, bizim tarixi diyanımız olan Naxçıvanla quru bağlantısı da təmin edildi. Biz istədiyimizə nail olmuşuq, mənfur Minsk qrupu artıq son günlərini yaşayır. Faktiki olaraq o, heç bir fəaliyyət göstərmirdi və göstərə

AXCP sədri Fransa radiosuna nələr deyib?

YAP-dan sərt reaksiya; “Əli Kərimli bu gerçəyi anlamırsa, yaxud anlamaq istəmirsə, demək, onun islahı qeyri-mümkündür”

Azərbaycan Xalq Cəbhəsi Partiyasının lideri Əli Kərimli Fransa-nın RFI radiostansiyasının rus xidmətinə müsahibə verib. Haqqın.az yazır ki, AXCP sədri müsahibəsində bir sıra ziddiyyətli bəyanatlar və açıq-aşkar manipulyasiya xarakterli şərhlər səsləndirib.

Maraqlıdır ki, RFI jurnalisti müsahibədə Azərbaycan əleyhinə qərəzli mövqeyi ilə seçilib. Məsələn, Azərbaycan Prezidentinin Vaşinqtona səfərindən az sonra dərc olunmuş ABŞ Dövlət Departamentinin “siyasi məhsullar” hesabatına çoxlu istinadlar edib. “Əlbəttə, “siyasi məhsullar” mövzusu Ə.Kərimlinin də üreyincə olan mövzudur, çünki radikal müxalifət bu mövzuda beynəlxalq strukturların diqqətini və qrantlarını cəlb etmək vasitəsi kimi istifadə olunur”, - deyərək Haqqın.az yazır.

Müsahibəyə gəlincə, Ə.Kərimli “Azərbaycan müxalifətinin sıxışdırılması və siyasi meydan-da zərərsizləşdirilməsi” barədə ağzıdolusu danışır, amma ölkədə siyasi dialoqun təşəbbüskarı-nın mehaz Azərbaycan hakimiyyəti olduğunu ya “unudur”, ya da bilərəkdən görməzlikdən gəlir. Rusdillli sayt bu mövzudakı şərhində yazır ki, AXCP ardıcıl olaraq hakimiyyətin dialoq təşəbbüsü rədd edib, konstruktiv əməkdaşlıq proseslərində iştirak edən qüvvələri isə tənqid edib və təzyiq göstərmiş.

AXCP sədri hakimiyyətə iddialı olduğunu desə də, yenə də unudur ki, uzun illər ardıcıl olaraq bütün səviyyələrdə seçkiləri boykot edib. Əslində Ə.Kərimli seçkilərdə iştirakdan imtina etməklə bu prosesi gözəndir salmaq üçün çalışıb. Nəhayət, AXCP sədrinin indilikdə hakimiyyətə qarşı yenidən “boy göstərmək cəhdi” Vaşinqton görüşündən narahat olan Rusiya və Fransanın anti-Azərbaycan mövqeyinə dəstək kimi qiymətləndirilə bilər.

Hakim Yeni Azərbaycan Partiyasının Milli Məclisdəki təmsilçilərindən olan Aydın Mirzəzadə “Yeni Müsavat”a dedi ki, AXCP sədrinin açıqlamaları təəccüblü deyil: “Radikal müxalifətçi Əli Kərimli heç vaxt Azərbaycanı sevməyib. Onun fəaliyyəti dövründə özünü hüquqşünas, demokrat müxalifət kimi göstərsə də, əslində əsas məqsədi Azərbaycan iqtidarına deyil, ümumiyyətlə Azər-

baycana müxalif olmaqdır. Torpaqlarımız 30 ilə yaxın müddətdə işğal altında qalanda bir dəfə də olsun ki, işğaldan, bir milyona yaxın məcburi köçkün faktorundan, onların acınacaqlı həyatından, onların acınacaqlı həyatından danışmayıb. Ermənistanı heç zaman pisləməyib. Azərbaycana qarşı xaricdən olan siyasi təzyiqlərdən də danışmayıb. Vətən müharibəsi dövründə Fransa və bir neçə digər dövlətin ölkəmizə qarşı təzyiqlərinə susub. İndi özündə də işğaldan azad olunan torpaqlarda görülən işlərdən, Türk dünyasının birliyinə yaradılması üçün Azərbaycanın göstərmiş olduğu fəaliyyətdən heç zaman söz açmayıb. O, həmişə Azərbaycana müxalif olaraq, beynəlxalq birlikdə ölkəmizi mənfə qələmə verməyə çalışıb. Əli Kərimli olmayan məsələləri şışirtməyə, eyni zamanda onu zorla Azərbaycana dikte etməyə çalışır. Siyasi məhbus məsələsindən danışır. Halbuki ölkəmiz-

də siyasi əqidəsinə görə həbs edilən bir nəfər də yoxdur. Bütün məhkəmə prosesləri açıq şəkildə keçirilir. Əgər Azərbaycanda radikal müxalifət sıxışdırılırsa, niyə Əli Kərimli sərbəst gəzir? Necə olur ki, bu gün Azərbaycan iqtidarını Əli Kərimlidən də sərt tənqid edən Qüdrət Həsənzadə, Fazil Mustafayev və digərləri ölkə parlamentində fəaliyyət göstərirlər? Əli Kərimli Fransa mətbuatına verdiyi müsahibədə Fransanın Azərbaycana qarşı ədalətsiz mövqeyinə, Parisin İrəvanın işğalçı siyasətinə nədənsə heç bir fikir bildirmədi. Eyni zamanda nədən Azərbaycan Prezidentinin Vaşinqtona uğurlu səfərinə və bu səfər nəticəsində bədnam “907-ci düzəliş”in dayandırılması barədə ABŞ Prezidentinin sərəncamına toxunmadı? Amerika ilə Azərbaycan arasında strateji əməkdaşlıq barədə sazişin imzalanmasına hazırlığın gəlməsinə nə üçün toxunmur? Əli Kərimlinin indi Fransa radiosuna müsahibə verməsi mümkünür ki, xaricdən gələn tapşırıqdır. Azərbaycanın müstəqil xarici siyasət yürütməsi, ABŞ kimi ölkə ilə Trampın gelişindən sonra münasibətlərin əvvəlki konstruktiv həddə çatması həmin dairələri narahat edir. Əli Kərimli vasitəsilə onlar buna kölgə salmağa çalışırlar. Əvvəlki sədr Əbülfəz Elçibəyden təhvil aldığı siyasi partiyada Elçibəy dövründə fəaliyyət göstərən şəxslərdən kimsə qalmadı. Onların hamısını

partiyadan uzaqlaşdırdı. Mətbuatda da göründüyü kimi, onun rəhbərlik etdiyi təşkilatda şəxsiyyətə xüsusi yer verilib. Onu tənqid etmək, fərqli fikir söyləmək mümkün deyil. Qurultay qabağı namizədlərlə verəcək insanlar təcili partiyadan xaric olunur. Onun partiyasında özündən başqa kimsə Azərbaycan siyasətində tanınmır. Öz təşkilatında tərəfdarlarına nümunə olmayan bu gün Azərbaycan cəmiyyətinə nə nümunə verə bilər?”

AMİP liderinin köməkçisi Əli Orucov Ə.Kərimlinin islahatı qeyri-mümkün sayır: “Heç kim inkar etmir ki, partiyaların və mətbuatın, eləcə də vətəndaş cəmiyyəti institutlarının tam sərbəst fəaliyyət göstərməsində çatışmazlıqlar qalır. ABŞ Dövlət Departamentinin yaydığı hesabatda Azərbaycanla bağlı hissəsində əksini tapırlar şışirdilib. Bu, Azərbaycanı istəməyən və təzyiq altında saxlamaq istəyən qüvvələrə pas ötürməkdir. Azərbaycan elə bir ge-

opolitik məkanda yerləşir ki, mərkəzi hakimiyyət möhkəm olmasa, indiki mürəkkəb dövrdə idarə etmək və təhlükəsizliyini, maraqlarını qorumaq çətin olardı. Demokratiya adı altında anarxiya Azərbaycana uçuruma aparardı və əldə edilən böyük zəhmət və səylər hesabına uğurlar da puç olardı. Dünya dəyişir, mübarizənin üsulları və metodları dəyişir. Ancaq AXCP və onun lideri Əli Kərimli hələ də 90-cı illərdə qalıb. Elə zənn edirik ki, Azərbaycanı xarici ölkələrə, xüsusən də Fransa kimi bizə münasibəti neqativ olan dövlətin hesabına pisləməklə nəyə nail ola biləcək. Problemlərin olduğunu heç kəs inkar etmir, ancaq bu problemlər daxilində dialoq və dəyirmi masa arxasında müzakirəyə çıxarılıb həll edilir. Fransa erməniden bətdir. AXCP lideri bu gerçəyi anlamırsa, yaxud anlamırsa istəmirsə, demək, onun islahı qeyri-mümkündür”.

□ **Cavanşir ABBASLI, “Yeni Müsavat”**

Böyük Britaniyanın Xarici İşlər, Birlik və İnkişaf Nazirliyinin Avropa, Şimali Amerika və Dənizəşırı Ərazilər üzrə dövlət naziri Stiven Douqti Azərbaycana səfər edəcək. Bu barədə Böyük Britaniya və Şimali İrlandiya Birləşmiş Krallığının Azərbaycan Respublikasındakı fövqəladə və səlahiyyətli səfiri cənab Fergus Auldun APA-ya müsahibəsində deyib.

Səfir müsahibəsində bildirib ki, 84 milyard funt sterlinqdən artıq sərmayə ilə Böyük Britaniya Azərbaycanın ən böyük xarici investoru olaraq qalır. Azərbaycanın Böyük Britaniyaya yatırımları artıq 2 milyard dolları ötüb. Hazırda 500-dən çox Britaniya şirkəti Azərbaycanda fəaliyyət göstərir. Onların fəaliyyəti infrastrukturadan tutmuş səhiyyə və kənd təsərrüfatına qədər müxtəlif sahələri əhatə edir. Səfir onu da deyib ki, Azərbaycan regional və indi də global oyunçu kimi önə çıxıb.

“Ukrayna-Rusiya müharibəsi, İran ətrafında gərginliyi nəzərə alaraq, Böyük Britaniya Azərbaycanla təhlükəsizlik və müdafiə sahəsində əməkdaşlıq imkanlarını necə görür” sualına səfirin cavabı maraqlıdır: “Böyük Britaniya mürəkkəb və təlatümlü bir regionda Azərbaycanı mühüm təhlükəsizlik tərəfdaşı kimi dəyərləndirir. Mart ayında Bakıda daimi Hərbi Attəşə təyin etməyimiz ikitərəfli müdafiə əməkdaşlığını, eləcə də Azərbaycanın NATO ilə tərəfdaşlığını daha da gücləndirməyə sadıqlığımızı nümayiş etdirdi. Biz Azərbaycanın regional sabitlikdəki əhəmiyyətli rolunu tanıyır və Ukraynanın ərazi bütövlüyünə verdiyi prinsipial dəstəyi, humanitar və enerji sahəsində göstərdiyi yardımı yüksək qiymətləndiririk”.

Qeyd edək ki, otuz ildən sonra Böyük Britaniyanın Azərbaycana ilk dəfə müdafiə attəşesi təyin etməsi Rusiyanın ciddi narahatlığına səbəb olub. Təyyarə olayından sonra ən müxtəlif səviyələrdə bu təyinatla diqqət çəkilib. Hərbi attəşə də olduğu ölkə ilə öz ölkəsi arasında hərbi və təhlükəsizlik məsələlərini nizamlayır. Hərbi attəşenin olması həm İngiltərəyə lazımdır, həm də Azərbaycana. Dünyada yeni düzen qurulduğu üçün London ölkəmizin regionda açar rolunu oynadığını yaxşı bilir. Qarşıda regionda ciddi geosiyasi hadisələr gözlənilir. O baxımdan hərbi attəşenin yaradılmasına qərar verilib.

Səfir “Böyük Britaniya mürəkkəb və təlatümlü bir regionda Azərbaycanı mühüm təhlükəsizlik tərəfdaşı kimi dəyərləndirir” sözləri ilə nəyə eyham vurub? London bölgənin təhlükəsizliyində nə kimi rola malikdir?

yasət yürüdən dövlətdir və onun regionda strateji maraqları var. Bu gün Azərbaycanın müttəfiqləri Türkiyə, Pakistan da Londonla ciddi əlaqələrə malikdir. Bax, bunu nəzərdən qətiyyənlə qaçırmamaq olmaz”.

donla da sıx əlaqələri olan daha bir nüvə dövləti müttəfiqimizdir. Bu, Azərbaycanı regionda təhdidlərdən sığortalamağa, strateji addımlar atarkən maneəvər imkanlarını artırmağa kömək edir. Onu da de-

Bakıdakı ingilis səfirin sətiraltı mesajları

Britaniyalı diplomat dövlətinin mürəkkəb və təlatümlü bir regionda Azərbaycanı mühüm təhlükəsizlik tərəfdaşı kimi dəyərləndirdiyini açıqladı; bu xəbərdarlıq hansı qüvvələrə eyhamdır?

“Yeni Müsavat”a ingilis səfirin çıxışını şərh edən **hərbi analitik Ramil Məmmədlinin** sözlərinə görə, Britaniya-Azərbaycan münasibətləri həmişə yüksək səviyyədə olub. 44 günlük müharibə zamanı BMT Təhlükəsizlik Şurasının toplantısında Azərbaycanın başladığı hərbi əməliyyatlarla bağlı Britaniyanın tutduğu mövqeyi xatırladan hərbi ekspert bildirdi ki, məhz həmin veto Fransa kimi ölkələri zərərsizləşdirdi: “Azərbaycan Cənubi Qafqazın mirvarisidir. Britaniya bizim əhəmiyyətimizi yaxşı bilir. O baxımdan, təhlükəsizlik sahəsində görünən və görünməyən əlaqələr var. Hərbi attəşə təyinatı da bunun bir hissəsidir. Azərbaycana artan təhdidlər fonunda təbii ki, Britaniyanın Azərbaycanı daha çox qiymətləndirməsi lazımdır. Burada Qafqazdakı maraqlar, enerji sahəsində nəhəng əməkdaşlıq da şübhəsiz ki, xüsusi əhəmiyyətə malikdir. Amma ümumiyyətlə, regionda Azərbaycan Britaniyanın ən yaxın tərəfdaşıdır. Yeni Gürcüstan və Ermənistan Londonla o dərəcədə yaxınlaşmayıblar. Bunun da səbəbləri daha çox enerji sahəsi ilə əlaqədardır. Amma Britaniya pərdə arxasında si-

Hərbi ekspert əlavə etdi ki, Britaniya 8 avqust Vaşinqton razılaşmasını açıqlayan ilk ölkələrdən biridir və bu da təsadüfi deyil: “London Cənubi Qafqazda sabitliyin olmasında maraqlıdır. Onun iqtisadi maraqları olduğu üçün regionda hərbi eskalasiyalar istəmir. Azərbaycan da Britaniya üçün spesifik tərəfdaşlardan biridir və yaxşı anlayırlar ki, həm Rusiya, həm də İranla qonşu olan yeganə ölkəyik. Bu faktı prezident daha əvvəl dilə gətirib. Britaniya isə hər iki ölkə ilə sərhədi olan bir tərəfdaşının - Azərbaycanın bu mənəfəddə sıxılmasına əslə razı ola bilməz”.

Professor Elxan Mirzəyev isə Azərbaycanla Böyük Britaniyanı gizli müttəfiqlər adlandırmağın tərəfdarıdır: “Məlumdur ki, Krallıq güc siyasəti metodlarını müxtəlif formalarda həyata keçirir və ekspansiyasının sərhədlərini dünyanın dörd bir yanına uzadır. Dünyada bir “ingilis siyasəti” anlayışı var. Bizim üçün belə bir nəhəng gücün strateji tərəfdaşımız olması ciddi faktdır. Nəzərə alaq ki, Türkiyə kimi NATO dövləti müttəfiqimiz, Britaniya kimi nüvə və NATO dövləti tərəfdaşımız, Pakistan kimi Lon-

malıy ki, Böyük Britaniya Qərbin zaman-zaman Azərbaycanla qarşı kampaniyasına qoşulmayıb. Əksinə, Cənubi Qafqazın lider dövlətinin yanında yer almağa çalışır”.

E.Mirzəyevin sözlərinə görə, Böyük Britaniyanın Azərbaycanı dost qismində görməsinin tarixi səbəbləri çoxdur: “Birincisi, ingilislər regionu ruslara uduzaraq çıxıb getmişdilər. Amma SSRİ dağılandan sonra Böyük Britaniya Cənubi Qafqazda təsirlərini gücləndirdi və ən əsası, Bakının enerji cazibəsi onu cəlb etdi. Hazırda isə əlaqələr ən yüksək səviyyəyə çatıb, hətta təhlükəsizlik sahəsində hərbi attəşə təyinatı ilə möhkəmləndirilib. Bu siyasət və münasibətlər ABŞ-ni də qane edir, İsraili də razı salır. Yeni Azərbaycana Rusiya və İrandan daim təzyiqlər olur və belə bir coğrafiyada ölkəmizi tək buraxmaq olmaz. Səfirin sözlərinin izahını belə oxumağın tərəfdarıyam. Azərbaycanın diplomatik addımlarında müttəfiqləri və tərəfdaşları onunla həmrəydir. Və səfir demək istəyir ki, bu bölgədə Rusiya və İranın destruktiv hərəkətlərinə qarşı birgə müqavimət oxu yaradılmaqdadır”.

□ **Emil SALAMOĞLU,**
“Yeni Müsavat”

ABŞ-dəki səfirimiz Trampı belə təriflədi

Avqustun 8-də Vaşinqtonda keçirilən üçtərəfli sammitdə Ermənistanla əldə olunan razılaşmalardan sonra Azərbaycan ABŞ ilə təhlükəsizlik və texnologiya sahəsində əməkdaşlığı gücləndirmək niyyətindədir.

Bu barədə Azərbaycanın ABŞ-dəki səfiri Xəzər İbrahim “Axios” nəşrinə açıqlayıb.

Onun sözlərinə görə, Azərbaycan iqtisadiyyat, enerji, müdafiə, siyasət, təhsil, texnologiya, süni intellekt kimi bütün sahələrdə işçi qrupları yaratmağı və ABŞ ilə əlaqələri inkişaf etdirməyi planlaşdırır: “Gəlin yeni səhifə açaq. Biz təkcə Ermənistan-Azərbaycan xəttində deyil, həm də Azərbaycan və ABŞ arasında münasibətlərin inkişafında birlikdə çalışacağıq”.

Diplomat sülh prosesini irəlilətdiyi üçün ABŞ Prezidenti Donald Trampa təşəkkür edərək, onun Nobel Sülh Mükafatına 100% deyil, 101% layiq olduğunu vurğulayıb.

Britaniya Ukraynaya kontingent göndərə bilmir

Böyük Britaniya “İstəklilər Koalisiyası”nın təşəbbüsü ilə Ukraynaya kontingent göndərə bilmir. Bu barədə “The Telegraph” qəzeti məlumat yayıb. Britaniya tərəfi bunu əsgər və texnika çatışmazlığı ilə izah edib.

Nəşr yazır ki, Britaniya ordusu modernləşir, lakin ciddi döyüş qüvvəsi yaratmaq üçün kifayət qədər pilotsuz uçuş aparatları, tanklar, zirehli texnika və artilleriyası yoxdur.

Hesablamalara görə, London Ukraynaya 15 min hərbi göndərməlidir, bu isə ordunun ümumi sayının təxminən 20 faizini təşkil edir. Onların müddətsiz missiyada istifadəsi faktiki olaraq bu hərbi qüvvələri döyüş sırasından çıxara bilər.

Ukraynaya göndəriləcək üçün döyüş qabiliyyətli hissələrin yaradılması krallığın silahlı qüvvələrinin sayını iki dəfə azaldacaq.

“Bu səbəbdən əməliyyat inanılmaz dərəcədə risklidir”, - məqalənin müəllifi qeyd edib.

Azərbaycan səfiri etimadnaməsini təqdim etdi

Azərbaycanın Dominikan Respublikasındakı səfiri Ruslan Rzayev etimadnaməsini Dominikan Respublikasının Prezidenti Luis Abinadərə təqdim edib. Dominikan Prezidenti ilə söhbət zamanı səfir R.Rzayev ona Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin salamlarını çatdırıb.

Dövlət başçısının salamlarına görə minnətdarlığını bildiren Dominikan Prezidenti öz növbəsində, onun da salamlarını Azərbaycanın dövlət başçısına çatdırmağı xahiş edib.

Görüş əsnasında iki ölkə arasında müxtəlif istiqamətlərdə əlaqələrin inkişafı üçün geniş imkanların mövcud olduğu vurğulanıb, beynəlxalq təşkilatlar çərçivəsində əməkdaşlığın davam etdirilməsinin vacibliyi qeyd edilib, həmçinin qarşılıqlı maraq doğuran digər mövzular ətrafında fikir mübadiləsi aparılıb.

Rusiyanın “Voenkor Kotenok” Telegram kanalı iddia edib ki, bir sıra mənbələrə görə, Bakı artıq Ukraynaya göndərilməsi üçün 122 mm və 155 mm-lik artilleriya mərmilərinin istehsalına başlayıb. (Bakıxeber.com).

Qeyd edək ki, Ukrayna müharibəsi başlayandan bəri Rusiya mediası defələrlə Azərbaycandan Ukraynaya guya silah tədarükü ilə bağlı yalan məlumatlar yayıb. Əsasən də iddia olunurdu ki, Ukrayna qüvvələrinin arsenalında Azərbaycan istehsalı olan 82 mm-lik 20N5 minaatanlar var.

Məlumat üçün deyək ki, Azərbaycanda bu minaatanların istehsalına təxminən on il əvvəl başlanıb. Beynəlxalq sərgilərdə defələrlə nümayiş etdirilən 20N5 minaatanları xarici analoqlarından daha kiçik ölçüləri və uzaq məsafələrdə hədəfləri vurmaq qabiliyyəti ilə fərqlənir. Optik nişangahı olmayan bir ədəd 20N5 aqreqatının çəkisi 47,5 kq, atəş məsafəsi 5000 metrə qədərdir, asanlıqla sökülüb-yığıla bilər.

Bir neçə il əvvəl Azərbaycanın Müdafiə Sənayesi Nazirliyi bu minaatanların bir sıra ölkələrə ixracı ilə bağlı danışıqlar apardığını açıqlamışdı. Azərbaycan BMT-nin silahlara nəzarət rejiminin tələblərinə uyğun olaraq və bunun üçün müvafiq sertifikatla malik olan 20H5 minaatanlarını Yaxın Şərqi bir sıra ölkələrinə də satıb. Rəsmi mənbələr də bildirib ki, Azərbaycan nə o vaxt, nə də indi Ukraynaya heç bir silah növü, o cümlədən 20N5 minaatanları satmayıb və ötürməyib.

Azərbaycan istehsalı olan minaatanların Ukrayna ordusunun əlinə necə keçə biləcəyi ilə bağlı suala gəlincə, o vaxt rusları şübhəyə salan minaatanlar yalnız üçüncü ölkədən Ukraynaya verilə bilərdi. Üstəlik, dünya silah bazarında belə hallar demək olar ki, adidir. Məsələn, Rusiyada istehsal olunan hərbi texnikanı bəzi Avropa ölkələri Ukraynaya verilib. Məsələn, Polşa Ukraynaya Rusiyanın istehsalı olan “T-72” tankı vermişdi.

Moskva-Bakı münasibətlərinin gərginləşməsi fonunda Rusiyanın internet resurslarında bu cür məlumatlar daha çox təxribat xarakterlidir. Çünki rəsmi Bakının belə qərarı olsa, onu gizlətməz və ya gizlədilməsi mümkün deyil. Rəsmi olaraq biz Ukraynaya silah satmamışıq. Sadəcə, ola bilər ki, silahlarımız üçüncü və ya dördüncü dövlətlər tərəfindən ələ keçirilsin və bu silahlardan Ukrayna ordusu istifadə etsin. Yəni onun Azərbaycanla heç bir dərəcəli yoxdur.

Yada salmaq ki, Rusiya Xarici İşlər Nazirliyi İnformasiya və mətbuat departamentinin direktor müavini Aleksey Fadeyev bildirib ki, Azərbaycan tərəfindən Ukraynaya silah tədarükünə qoyulan embarqonun mümkün ləğvi münasibətinin həllinə kömək etməyə cəhd və yerdə vəziyyəti daha da ağırlaşdıracaq: “Azərbaycanlı tərəfdaşlarımız Ki-

“Azərbaycan Kiyev üçün mərmilə istehsal edir” yalanı

Rusiyadakı dairələr ölkəmizi süni “mərmilə” böhtanı ilə “vurmaq istəyirlər”

veydəki neonasist rejiminə silah və ya ikili təyinatlı humanitar yardımın tədarükü ilə bağlı mövqeyimizi yaxşı bilirlər”. Bugünlərdə Azərbaycandan Ukraynaya növbəti humanitar yardım partiyası yola salınıb.

Hərbi ekspert, polkovnik Rövşən Məhərrəmov məsələ ilə bağlı “Yeni Müsavat”-a şərhində bildirdi ki, son zamanlar Rusiya ilə Azərbaycan arasında gərginlik getdikcə böyüyür. Rusiyanın

“Voenkor Kotenok” Telegram kanalının guya Azərbaycanın Ukraynaya satmaq üçün artilleriya mərmilərinin istehsalına başladığını iddia etməsi Azərbaycana qarşı atılan növbəti böhtandır: “Azərbaycan mərmiləri istehsal edir, lakin məhz Ukraynaya satmaq üçün istehsal etmir. Azərbaycanın müdafiə sənayesinin istehsal etdiyi mərmilər və digər bir sıra məhsullar həm öz ordusu üçündür, həm də xari-

ci dövlətlərə satılır. Bu, tamamilə təbii və buna görə heç bir ölkənin bizə etiraz bildirməsi gülməli olar. Azərbaycan Ukraynaya humanitar yardımlar göndərir və bunu şəffaf şəkildə edir. Ancaq Azərbaycan Ukraynaya silah-sursat satmır. Silah, mərmiləri satmaq üçün müqavilələr imzalanır. Azərbaycanla Ukrayna arasında bu barədə müqavilə də yoxdur. Azərbaycan son zamanlar Rusi-

yadakı bir sıra telekanallarda ağılların və ağızlarına gələn şər-böhtanı yağdırırlar. Ukraynaya satmaq üçün mərmiləri istehsal etdiyimizi bildirmələri də növbəti böhtandır. Bu böhtan və şayiələri qəsdən yayırlar və Rusiya ilə Azərbaycan arasında qismən də olsa ortada qalmış münasibətləri tamamilə məhv etməyə çalışırlar. Bu, Azərbaycan tərəfindən qəbul edilməzdir. Yəqin ki, Azərbaycanın müvafiq rəsmi qurumları da Rusiyadan səslənən bu cür böhtanla bağlı öz mövqeyini qonşu dövlətə çatdıracaq. Rusiyada bir sıra dairələr, xüsusən də ermənilərlə birbaşa işbirliyində olanlar məqsədli şəkildə var gücləri ilə Rusiya-Azərbaycan münasibətlərini düzəlməsi mümkün olmayacaq həddə qədər pisləşdirməyə çalışırlar. Hesab edirəm ki, Rusiya rəhbərliyi, nəhayət, bu məsələdə mövqeyi ortaya qoymalıdır. Güman edirəm ki, Rusiya rəhbərliyi münasibətlərin normallaşması üçün addımlar atacaq və münasibətlər yenidən düzələcək”.

□ **Etibar SEYİDAĞA,**
“Yeni Müsavat”

Ukraynada Azərbaycan sülhməramlıları?

Azərbaycan indiyə kimi Kosovo, İraq və Əfqanıstan kimi ölkələrdə Türkiyə ilə birgə sülhməramlı fəaliyyət göstərüb

Müasir dünyada münaqişələrin həlli və sülhün bərqərar olunması üçün sülhməramlı missiyalar mühüm rol oynayır. Tarix boyu müxtəlif bölgələrdə baş verən müharibələr zamanı beynəlxalq ictimaiyyətin iştirakı ilə sülhməramlı qüvvələr yerləşdirilib.

Lakin bu cür missiyaların təşkil olunması mürəkkəb bir prosesdir və bir çox amillərdən asılıdır. Ukrayna və Rusiya arasında davam edən müharibə fonunda sülhməramlı qüvvələrin yerləşdirilməsi məsələsi defələrlə gündəmə gəlsə də, hələlik bu barədə konkret qərar qəbul edilməyib. Münaqişənin miqyası tərəflərin mövqeyi və beynəlxalq güclərin maraqları bu məsələnin həllini çətinləşdirən əsas amillərdəndir.

Hazırda cəbhə xəttinin uzunluğu təxminən 1000 kilometrdir. Belə geniş ərazidə sülhməramlı qüvvələrin yerləşdirilməsi tarixi təcrübədə

nadir hallarda baş verib. Əfqanıstan və Yuqoslaviya nümunələri göstərilə bilər. Belə geniş ərazidə sülhməramlı qüvvələrin yerləşdirilməsi üçün azı 50 min hərbi tələb olunur. Bu isə böyük maliyyə və logistik dəstək tələb edir. Digər tərəfdən, elə bir mexanizm formalaşmalıdır ki,

sülhməramlı qüvvələrə ehtiyac olmasın. Hər iki tərəf - Ukrayna və Rusiya müəyyən öhdəliklər götürüb onları yerinə yetirməlidir. Əgər atəşkəs pozularsa, vəziyyət daha da mürəkkəbləşəcək və münaqişə beynəlxalq səviyyədə daha geniş status alacaq.

Avqustun 18-də ABŞ lideri Donald Trampın Ukrayna lideri Volodimir Zelenski ilə təkbətək görüşü olub. Daha sonra Avropa liderlərinin və NATO Baş katibinin də qatıldığı sammit keçirilib. Tərəflər Ukraynaya təhlükəsizlik zəmanətlərinin verilməsinin önəmindən bəhs

ediblər. Təhlükəsizlik zəmanəti ilə bağlı bir sıra versiyalar irəli sürülüb. Bunlardan biri də NATO hərbiçilərinin sülhməramlı qüvvələr kimi Ukraynaya göndərilməsidir. Ekspert düşünür ki, Ukrayna Rusiya ilə müəyyən şərtlər əsasında razılığa gəlsə, sülhməramlı missiyanın yerləşdirilməsinə ehtiyac olmayacaq. ABŞ və Rusiya Ukraynanın təhlükəsizliyi ilə bağlı təminatlar versələr, bu məsələnin həlli fərqli formada ola bilər. Çin də canlı qüvvə baxımından üstünlüyə malik olduğundan, onun sülhməramlı missiyada iştirak etməsi mümkündür. Azərbaycan və Türkiyənin sülhməramlı qüvvələrdə yer alması bu ölkələrə olan beynəlxalq etimad və hörmətlə əlaqələndirilir.

NATO sülhməramlı göndərsə, heç şübhəsiz ki, bu, Türkiyə hərbiçiləri də qoşulacaq. Azərbaycan indiyə kimi Kosovo, İraq və Əfqanıstan kimi ölkələrdə Türkiyə ilə birgə sülhməramlı fəaliyyət göstərüb.

Ukraynaya da Azərbaycan hərbiçiləri göndərilə bilərmi?

Milli Məclisin Beynəlxalq münasibətlər və parlamentlərarası əlaqələr komitəsinin üzvü Rasim Müsəbəyov Modern.az-a bildirib ki, Ukraynaya Türkiyə ilə birgə Azərbaycan hərbiçiləri də yollana bilər: “Düşünürəm ki, Ukraynaya böyük sayda hərbiçimizi göndərə bilərik. Amma vaxtilə Kosovo, İraq və Əfqanıstanda Türkiyə ilə yanaşı olmuşuq. Türkiyənin Ukraynaya təhlükəsizlik zəmanəti ilə bağlı əməliyyata cəlb olunacağı halda, fərz edirəm ki, Azərbaycan əsgərləri də yola düşə bilər”.

Parlamentari vurğulayıb ki, burada söhbət məsuliyyətdən gedir: “Bizə Ukrayna yaxındır, Rusiya da uzaq deyil. Sülhün olmasında maraqlıyıqsa, bu, beynəlxalq məsuliyyətdir. Azərbaycan da bu məsuliyyətdən boyun qaçırmayacaq. Əfqanıstanda, Kosovada bizim nə işimiz vardı? Bu, beynəlxalq məsuliyyətdir. Azərbaycan bu məsələdə də öz nüfuzuna uyğun şəkildə iştirak edə bilər. Hesab edirəm ki, Azərbaycanın iştirakı Ukrayna üçün də məqbul ola bilər”.

□ **“Yeni Müsavat”**

“Ermənistan Azərbaycanla yolların açılmasından faydalanacaq”. Bunu Ermənistanın ABŞ-dəki səfiri Lilit Makunts deyib. “Keçmişə dair problemlərə baxmayaraq, biz irəli getməliyik. Nəqliyyat marşrutlarının açılmasından Ermənistan iqtisadi fayda görəcək. Baş nazir Nikol Paşinyan artıq Ermənistanın Xəzərdən Aralıq dənizinə, Fars körfəzindən Qara dənizə qədər ticarət mərkəzi olmaq istəyini açıqlayıb. Bu, bizi bu realığa bir addım da yaxınlaşdırır”, - erməni diplomat bildirib.

Bu ölkə bizdən Xəzərə çıxış istəyir

İrəvandakı ABŞ səfirinin açıqlamasının arxasında nələr dayanır?; Vaşinqton sənədi öz bəhrəsini verməkdədir

ABŞ Prezidenti Donald Trampın vasitəçiliyi ilə sülh və nəqliyyat dəhlizlərinin açılması üzrə razılaşmalardan danışan Makunts qeyd edib: “Bu, təkcə Ermənistan və Azərbaycan üçün deyil, həm də daha geniş Cənubi Qafqaz üçün dönüş nöqtəsidir. Onilliklərlə davam edən münaqişədən sonra biz tarixi şikayətlər səhifəsini bağlayırıq və ümumi sülh və rifahla müəyyən edilmiş kursu müəyyənləşdiririk”.

Qeyd edək ki, Paşinyan özünün “Sülh Qovşağı” adlı Qafqazda kommunikasiyaları açmağı təklif edən xəritə-layihəsində Ermənistanın xilas yolunu Qara, Aralıq, Xəzər dənizi və İran Körfəzinə çıxış imkanları göstərmişdi.

Bəs Ermənistanın Xəzərə çıxış imkanları reallaşsalar bilermi? Bu, necə baş verəcək? Ermənistan yüklərinin Xəzərdə daşınması mümkündürmü?

Milli Məclisin İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsinin sədr müavini Azər Badamov “Yeni Müsavat”a bildirdi ki, Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi altında və Trampın iştirakı ilə paraflanmış sülh müqaviləsi Cənubi Qafqaz regionunu sülh və əməkdaşlıq regionuna çevirməklə yanaşı, həm də Ermənistan üçün böyük perspektivlər açır: “Dövlət başçımız öz çıxış və bəyanatlarda Azərbaycanla razılaşdırılmadan Ermənistanın hər hansı bir beynəlxalq layihənin icrasının mümkün olmayacağı ilə bağlı səsləndirdiyi fikirlər artıq realıqda öz əksini tapmaqdadır. Ermənistanın ABŞ-dəki səfiri Lilit Makuntsun “Keçmişə dair problemlərə baxmayaraq, biz irəli getməliyik. Nəqliyyat marşrutlarının açılmasından Ermənistan iqtisadi fayda görəcək. Baş nazir Nikol Paşinyan artıq Ermənistanın Xəzərdən Aralıq dənizinə, Fars körfəzindən Qara dənizə qədər ticarət mərkəzi olmaq istəyini açıqlayıb. Bu, bizi bu realığa bir addım da yaxınlaşdırır” deməsi Azərbaycanla əldə olunan sülhün qazandığı nailiyyət-

hifəsinin vərəqlənməsi olacaq. Çünki Ermənistan qonşuları ilə sülh içində yaşamağın nə olduğunu bilmir. Ona görə də bu gün Ermənistan-dakı radikal qüvvələr Qarabağ məsələsindən hakimiyyəti əllərində saxlamaq üçün uzun illər alət kimi istifadə etmiş,

da artırdı. Ermənistanın ABŞ-dəki səfiri Lilit Makuntsun bu açıqlaması münasibətləri yumşaltmaq xarakter daşıyır. Makunts və Ermənistan rəhbərliyi də əslində bunun mümkünsüz olduğunu yaxşı bilirlər. Düşünürəm ki, məhz ABŞ-dən səfirin bu

dir. Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyan xalqa müraciətində də bu məsələlərə geniş yer verərək Azərbaycanla sülh müqaviləsinin imzalanmasının qazandıracağı imkan və faydalarını ictimaiyyətə çatdırmağa çalışıb. Azərbaycan sülh müqaviləsi imzalanan-dan sonra Ermənistanla da səmimi qonşuluq münasibətlərini yaratmaq və düşmənçilik səhifəsini birdəfəlik bağlamaq niyyətindədir. Düzdür, uzun illər aralarında düşmənçilik yaşamış xalqlara münasibətləri yenidən qurmaq heç də asan olmayacaq. Amma bunun alternativ də yoxdur. Qonşu ölkələr arasında düşmənçilik əbədi yaşaya bilməz. Sülh müqaviləsinin paraflanmış 17 bəndin hər bir bəndi Azərbaycanla Ermənistan arasında sülhün və əməkdaşlığın dərinləşdirilməsinin yol xəritəsidir. Yekun sülh müqaviləsinin imzalanması həm də iki ölkə arasında kommunikasiyaların açılmasına gətirib çıxaracaqdır. Naxçıvan üzərindən Ermənistanla İrana və Fars körfəzinə, Azərbaycanın əsas ərazisi üzərindən isə Rusiyaya və Xəzər dənizi üzərindən Asiyaya çıxış imkanları yaranacaq. Azərbaycanla sülh müqaviləsinin imzalanaraq kommunikasiyaların açılmasından sonra Ermənistanın Türkiyəyə yolları da açılacaqdır. Bu Ermənistanla Avropaya qədər yeni ticari-iqtisadi imkanları qazandırmaqla sülh içində yaşamağın yeni bir sə-

Azərbaycanla sülhə gedilməsindən Paşinyana qarşı istifadə etməyə çalışıblar. Bu gün isə ümumi realıq dəyişilir və regionda münasibətlər sistemi yenidən qurulur. Azərbaycanla sülhə nail olunması, həttə Paşinyanın dəfələrlə ifadə etdiyi “Sülh qovşağı” layihəsinin də reallaşması üçün yeni fürsət pəncərəsi açır. Azərbaycan regional sülhün və əməkdaşlığın tərəfdarı olduğunu həmişə bəyan edib. Bu baxımdan Prezident İlham Əliyevin illər əvvəl bəyan etdiyi məsələlər bu gün realığa çevrilir. Cənubi Qafqaz nəinki bu regionun ölkələri üçün, həttə Asiyadan və Avropaya qədər olan böyük bir coğrafiyanın əməkdaşlıq etdiyi beynəlxalq əhəmiyyətli bir regiona çevrilməkdədir. Təbii ki, sülhün və əməkdaşlığın gəlməsi ilk növbədə regionda yaşayan ölkələrin vətəndaşlarının rifahının və təhlükəsizliyinin təmin olunmasına xidmət edəcək”.

İqtisadçı ekspert Günay Hüseynovanın fikrincə, Makuntsun bu açıqlaması münasibətləri yumşaltmaq xarakter daşıyır: “Son günlərdə Zəngəzur dəhlizinin açılması ilə bağlı sülh sazişi müzakirələrə səbəb oldu. Bu layihə çərçivəsində də Ermənistan baş nazirə və hökumətə qarşı çıxışlar baş verdi. Qarabağın işğaldan azad edilməsinin ardından Zəngəzur dəhlizinin açılışı erməni vətəndaşlarının Nikol Paşinyana qarşı etirazlarını daha

açıqlamanı etməsi iqtisadi təxribat xarakterlidir. İlk növbədə onunla əlaqədardır ki, Zəngəzur dəhlizinin açılması və sülh sazişi ABŞ Prezidenti Donald Tramp tərəfindən həyata keçirildi. Səfirin bu açıqlaması da bir addım çıxış yolu kimi qiymətləndirilir. Əgər Xəzərə çıxış məsələsi müzakirə olunacaqdısa, ölkə başçıların, xarici işlər, iqtisadiyyat nazirlərinin görüşü olacağı zaman müzakirə olunardı. Bu, xarici ölkədə fəaliyyət göstərən səfirin səlahiyyətləri çərçivəsində deyil.

Ermənistanın Xəzərə çıxış imkanlarına gəldikdə isə bu real görünür. Həm siyasi, həm də güvənlik baxımından uyğun hesab olunmur. Ermənistan məhsullarının tranzit yol kimi 3-cü ölkəyə daşınmasına qaldıqda isə, bu qismən ola bilər. Bu da təbii ki, müəyyən çərçivədə ola bilər. Ermənilərin Xəzərə çıxış arzusunun olduğunu Makunts və erməni hökuməti çox yaxşı bilir. Ermənistan meyvə, konservant məhsulları, avtomobil ehtiyat hissələri istehsal edir. Xəzərə çıxışla hansı ölkələrə idxal edəcək? Beynəlxalq arenaya rəqəbat qabiliyyətli məhsulu olmayan ölkə nə ilə çıxacaq? İdxala gəldikdə isə bundan İran Rusiya vasitəsilə hər hansısa məhsulu idxal edir. Ümumi yekunda onu qeyd edim ki, hazırda belə bir şəraitin yaranması mümkün deyil”.

□ Cavansir ABBASLI, “Yeni Müsavat”

Zəngəzur dəhlizinin işləmə mexanizmi açıqlandı

Erməni ekspert hay-küy qaldırdı: “Ermənistan dəhlizə tam nəzarət etməyəcək”

Ermənistan baş naziri Nikol Paşinyan Vaşinqtonda imzalanmış üçtərəfli bəyannamə əsasında Azərbaycanın əsas hissəsi ilə Naxçıvan arasında maneəsiz yolun təmin edilməsindən danışdı.

Teleqraf. az xəbər verir ki, o, yolun sadələşdirilmiş rejimdə işləyəcəyini deyib.

“Vaşinqton bəyannaməsində bu məsələ ilə bağlı beş prinsip aydın şəkildə göstərilir: ərazi bütövlüyü, suverenlik, yurisdiksiya, sərhədlərin toxunulmazlığı və qarşılıqlılıq”, - **Nikol Paşinyan** bildirib.

O qeyd edib ki, sərhəd-keçid məntəqələrində sadələşdirmələr olacaq: “Təkcə Ermənistan-Azərbaycan sərhəd məntəqələrində deyil, həm də bütün sərhəd məntəqələrində keçidi sadələşdirəcəyik ki, biznes mühiti - ixrac, idxal, tranzit mümkün qədər sadələşsin, bu, istənilən halda biznes fəaliyyəti üçün ən münasib və vacib mühitdir. Prosedurlar - beş prinsipin nəzərdə tutduğu şeylər orada olmalıdır. Bu beş prinsipdə hər şey nəzərdə tutulur, amma forma başqa məsələdir”.

N.Paşinyan əlavə edib: “Beş prinsip çərçivəsində uyğun gələn istənilən sadələşdirməyə hazırıq”.

“Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev Zəngəzur dəhlizi ilə bağlı bəyan etdiyi hədəfinə çatdı”. Bunu isə erməni **politoloq Ruben Marqaryan** deyib. Vaşinqton razılaşmasına toxunan ekspert bildirib ki, marşrutun “Tramp yolu” adlandırılmasına baxmayaraq, söhbət yenə də Zəngəzur dəhlizindən gedir.

Marqaryan dəhlizin, sadəcə, adının dəyişdirildiyini, məhiyyətinin isə yerində qaldığını qeyd edib: “Vaşinqton razılaşmalarını dəyərləndirərkən onun kimin qarşısına hansı vəzifəni qoyduğuna baxmaq lazımdır. Gəlin Azərbaycanın, Əliyevin mövqelərinə baxaq, nə qazanır, nə qazanmır. Məncə, Azərbaycanla bağlı hər şey çox aydındır. Əliyev müharibədən dərhal sonra Zəngəzur dəhlizini gündəmə gətirmişdi, bu, həmin məsələdir.

“Zəngəzur dəhlizi” ifadəsini bir kənara qoyaq, məzmununa və nədən bəhs etdiyinə nəzər salaq. Əliyev artıq bəyan edib ki, bu yol Azərbaycanın qərb hissəsi ilə Naxçıvanı birləşdirməlidir və o sizin nəzarətinizdə olmamalıdır. Yəni azərbaycanlı sərhədlər və yüklər erməni sərhədciləri tərəfindən yoxlamaya məruz qalmamalıdır. Yeni adın nə fərqi var: Zəngəzur dəhlizi və ya “Tramp yolu”. Başqa sözlə, Əliyev ilk dəfədir məsələ ilə bağlı Ermənistanın rəsmi imzası olan sənədi alır. Bu sənəd də Ermənistanın qarşısına həmin dəhlizi təmin etmək öhdəliyi qoyur”.

Təhlilçinin fikrincə, bu razılaşma əsasında Ermənistan dəhlizə tam nəzarət etməyəcək: “Digər yandan, yolun haradan keçəcəyi, nə qədər geniş olacağı, amerikalılar və Ermənistanın hansı funksiyaları yerinə yetirəcəyi barədə heç bir məlumatımız yoxdur. O halda nə üçün sənəddə Azərbaycan, Naxçıvan və “Tramp yolu” vurğulanır? Məsələn, yazıla bilərdi ki, Ermənistan və Azərbaycan qarşılıqlı öhdəliklərlə kommunikasiyalar açmağa sadıqdırlar, bu qədər. Amma belə deyil, sənəd Ermənistanın üzərinə Azərbaycanın istədiyi dəhlizi təmin etmək üçün xüsusi öhdəlik qoyur.

Nikol Paşinyan hər dəfə ictimaiyyəti və İranı əmin edir ki, Ermənistan ərazisindən keçən rabitə yolları müstəsna olaraq Ermənistanın yurisdiksiyasında olacaq. Paşinyan konkret olaraq nəyin Ermənistanın yurisdiksiyasında olduğunu açıqlamır. Belə çıxa bilər ki, o, “Ermənistanın yurisdiksiyasında” deməklə, məsələni, nəzərdə tuta bilər ki, İrəvanda oturan gömrük xidmətinin rəhbəri yüklərin oradan necə keçdiyinə onlayn nəzarət edəcək. Bu, Ermənistanın nəzarəti demək deyil”.

□ “Yeni Müsavat”

“Azərbaycan Hava Yolları”na məxsus təyyarənin Qroznı şəhərində hava hücumundan müdafiə sistemi ilə vurulmasının üzərindən 8 ay keçməsinə baxmayaraq, Rusiya hələ də məsuliyyəti tam etiraf etməyib və kompensasiya ilə bağlı konkret addım atmayıb. Rəsmi Bakı isə açıq şəkildə bildirir ki, günahkarlar cəzalandırılmalı və təminat ödənilməlidir. “Yeni Müsavat” qeyd edir ki, AZAL-a məxsus təyyarənin göyertəsində olan 67 nəfərdən 38-i həlak olub, 29 nəfər isə sağ qalıb.

Qazaxıstan hakimiyyəti “Azərbaycan Hava Yolları”na (AZAL) məxsus təyyarənin Aktau hava limanı yaxınlığında qəzaya uğraması ilə bağlı yekun hesabı bir neçə aydan sonra hazırlayacaq. Hüquqi baxımdan Azərbaycanın əlində kifayət qədər əsaslar mövcuddur, beynəlxalq mülki aviasiya qaydaları bu cür hallarda zərərçəkən tərəfə iddia qaldırmaq imkanı verir. Ekspertlər qeyd edirlər ki, prosesin uzadılması siyasi

lanma və xəsarət olarsa, 167 min dollar məbləğində kompensasiya verilir.

“Azərbaycan Hava Yolları”na məxsus “Embraer E190” təyyarəsinin qiyməti vəziyyətindən, uçuş saatlarının sayından, texniki xüsusiyyətlərindən asılı olaraq 15 milyon dollardan 45 milyon dollara qədər ola bilər. Yeni bu məbləğ Rusiyanın Ukrayna müharibəsində istifadə etdiyi raketlərin bir neçəsinin toplam qiyməti qədərdir...

Rusiya ilə kritik 8 ay - Bakı bu qərarı verə bilər

Təyyarəmizin vurulması ilə bağlı tələblərimiz hələ də yerinə yetirilmir və Kreml saymazyana tərzini davam etdirir; Azərbaycan anti-Putin sanksiyalarına qoşula bilər - reaksiya

xarakter daşıyır və Moskvanın məsuliyyətdən yayınmaq cəhdinə bənzəyir. Buna baxmayaraq, Azərbaycan hüquqi və diplomatik vasitələrlə təminatın təmin olunmasında ısrarlı olacaq.

Ekspertiza prosesi başa çatdıqdan sonra Azərbaycan yəqin ki, müxtəlif hüquqi addımlar atacaq. Təəssüf ki, yəni “Beynəlxalq Mülki Aviasiya haqqında” qanuna görə, proseslərin uzanması və maksimum və minimum ekspertizanın başa çatdırılması ilə bağlı konkret vaxt bəyan edilməyib. Ona görə də, bu nə qədər tez və ya sonra əldə edilərsə, bir o qədər də Azərbaycan daha tez kompensasiya almaq üçün digər hüquqi addımları ata bilər.

Qeyd edək ki, Varşava (1929) və Monreal Konvensiyaları sərnəşinin ölümü, və ya xəsarət alması hallarında daşıyıcının (həmçinin üçüncü şəxslərin) maliyyə məsuliyyətini müəyyən edir. Monreal Konvensiyasını 140 dövlət, o cümlədən Azərbaycan və Rusiya ratifikasiya edib. Monreal Konvensiyası inflyasiyadan asılı olaraq zərərin məbləğini indeksləşdirməyə imkan verir. Monreal Konvensiyasına əsasən, indi ölüm halında təxminən 190 min dollar, yara-

Bu arada **deputat, Azərbaycan-Rusiya parlamentlərarası əlaqələr üzrə işçi qrupunun üzvü Rəşad Musabəyov** deyib ki, Rusiyanın bu davranışları, ayrı-ayrı şəxslər tərəfindən Bakıya yönəlik təhdidlər davam edərsə, Bakı başqa üsullarla bu davranışın cavabını verə bilər: “Rusiya qarşı sanksiyalara qoşulmurduq. İndi düşünürəm ki, Azərbaycan öz mövqeyini dəyişəcək və o, müzakirələrdə Rusiyanı qınayan qətnamələrə qoşulacaq”.

Azərbaycanın anti-Rusiya qətnamələrinə və eləcə də sanksiyalara qoşulması nə dərəcədə realdır, yaxud zəruridir? Bu qərarların verilməsi münasibətləri daha da pisləşdirir, hətta diplomatik əlaqələrin kəsilməsinə gətirib çıxara bilərmi?

Deputat Arzuxan Əlizadə “Yeni Müsavat”a bildirdi ki, Rusiya vurulan təyyarə ilə bağlı heç bir çərçivəyə sığmayan mövqe nümayiş etdirməkdədir. Onun sözlərinə görə, əslində özünün xislətinə uyğun münasibət sərgiləyir: “Çünki istər haqq-ədalət, istərsə beynəlxalq hüquq nöqtey-nəzərdən Rusiya obyektiv addım atmırdı. Təyyarənin vurulması əmrini kimlər

verib, kimlər icra edib, hansı hərbi texniki vasitə ilə həyata keçirilib, enişinə kimlər icazə verməyib - bütün bunların hamısı barədə Azərbaycanda sübutlar var və ortaya qoyulub. Amma Rusiya yekun rəyi bir ilin tamamında açıqlayacağını söyləyir. Yəni tutacağı yeganə arqument budur. Sadəcə, bir ilin yekununda da Rusiyanın eyni cür davranacağını gözləyirəm”.

Deputat qeyd etdi ki, Azərbaycan yekun rəyi gözləyəcək: “İstənilən halda, strateji müttəfiqlik sənədi imzalanıb, qonşuluq əlaqələri var, Azərbaycan Rusiyadan yekun rəyi gözləyəcək. Sadəcə, qarşı tərəfin son addımları da göz qabağındadır. 44 günlük müharibə zamanı Şuşada “İskəndər-M” raketinin qalıqları aşkarlanmışdı. Azərbaycan bu barədə izahat tələb etdi, onda da cavab verilmədi. Yeni təkə təyyarənin vurulması faktı deyil, Moskva daha əvvəl də saymazyana davranıb”.

A.Əlizadə Rusiyanın yanlışlıq içində olduğunu vurğuladı: “Münasibətləri bu həddə qarşı tərəf çatdırıb. Rusiya Azərbaycana yuxarıdan aşağı baxır, özlərinə sığışdırırlar ki, kiçik ölkədən niyə üzr istəsinlər, təminat ödə-

sinlər. Bu da səhv yanaşmadır. Putin Rusiyanı özünü Ukraynada ciddi problemə salıb və Türkiyə ilə Azərbaycan onun üçün nəfəslik idi. İndi bu nəfəsləri də qapadırsa, bundan özü zərər görəəcək. Əgər Rusiya sona qədər bu mövqeyi davam etdirməyə, Azərbaycan beynəlxalq məhkəməyə müraciət edəcək. Bu məsələdə heç bir güzəşt olmayacaq. Azərbaycan Prezidenti dövlətin və xalqın mövqeyini müdafiə edir. Rusiya tələbimizi yerinə yetirməyə, beynəlxalq səviyyədə təminat davası açılacaq, əlavə sanksiyalar olacaq”.

Hüquq müdafiəçisi Xəzər Teyyublu isə qeyd etdi ki, beynəlxalq hüququn icazə verdiyi bütün imkanlardan istifadə edilməlidir. Onun fikrincə, bu hadisədə Rusiyaya qarşı kifayət qədər səbir nümayiş etdirilib, lakin qarşı tərəf nəzərə almayıb: “Azərbaycan sanksiyalara qoşulmayıb, Qərb koalisiyasında deyil, BMT-də olan səsvərmədə bitərəf qalıb, amma Moskva Bakının bu addımlarını qiymətləndirmədi. Əgər dəyər versəydi, müharibədən iki gün əvvəl imzalanmış Moskva deklarasiyasını nə-

İtaliya baş nazirinin Rusiyanı durdurmaq planı

Avropa liderləri İtaliya baş naziri Corciya Meloni tərəfindən irəli sürülən Ukrayna üçün yeni təhlükəsizlik mexanizmini müzakirə edirlər. Bu barədə “Bloomberg” məlumat yayıb.

Agentlik bildirib ki, bu plan Kiyevin müttəfiqlərinə Rusiyanın təcavüzə yenidən başlayacağı təqdirdə Ukraynaya 24 saat ərzində hərbi-iqtisadi dəstək öhdəliyi qoyur. Amma bu, Ukraynanın NATO-ya üzvlüyünü nəzərdə tutmur. Meloninin planına görə, Ukrayna ilə ikitərəfli müqavilələr imzalayan ölkələr yeni hücum zamanı öz addımlarını tez bir zamanda əlaqələndirə biləcəklər.

Mənbələrə görə, plana Ukraynaya təcili hərbi yardım, maliyyə dəstəyi, silahlı qüvvələrin gücləndirilməsi və Rusiyaya qarşı sanksiyalar daxildir. Plana qoşunların birbaşa Ukrayna ərazisinə yeridilməsinin daxil olub-olmayacağı hələlik məlum deyil.

İdeya avqustun 18-də Vaşinqtonda ABŞ Prezidenti Donald Tramp, Ukrayna Prezidenti Volodimir Zelenski və Avropa liderləri arasında görüşdə irəli sürülüb. Danışıklardan sonra Tramp ABŞ-nin təhlükəsizlik zəmanəti verməyə hazır olduğunu təsdiqləyib, amma Amerika qüvvələrinin Ukraynaya göndərilməsini istisna edib, bunun əvəzinə havadan dəstəyin mümkünliyini bəyan edib.

Ukraynaya təhlükəsizlik zəmanəti üzərində iş

Fransa Prezidenti Emmanuel Makron braziliyalı həmkarı Luiz İnasio Lula da Silva ilə Ukrayna niyə zəmanətinin formatını və Kiyev üçün təhlükəsizlik təminatlarını müzakirə edib. Bu barədə Makron X platformasında məlumat yayıb.

“Bazar ertəsi Vaşinqtonda baş tutan görüş kontekstində çoxtərəfli formatı, onun Ukraynada ədalətli və davamlı sülhün əldə edilməsində əsas rolunu müdafiə etməyin zərurətini qeyd etdim”, - Makron paylaşımında qeyd edib.

O, həmçinin əlavə edib ki, Ukrayna və Avropaya etibarlı təhlükəsizlik təminatları verilməlidir.

ABŞ müttəfiqləri ilə birlikdə Ukrayna üçün təhlükəsizlik zəmanətləri üzərində işləməyə davam edir, lakin onlar hələ hazır deyil. Bu barədə ABŞ-nin vitse-prezidenti Ceyms Devid Vens “Fox News” telekanalına müsahibəsində bildirib.

“Ukraynalılar təhlükəsizlik zəmanətləri istəyirlər. Biz onların üzərində işləyirik, lakin hələ hamısını hazırlamamışıq”, - siyasətçi bildirib.

O, bu zəmanətlərin təfərrüatını açıqlamayıb.

zərə alsaydı, vurulan təyyarə ilə bağlı dərhal üzr də istəyirdi, kompensasiya da verərdi. Rusiya hər gün cəbhədə milyonlar xərcləyir. Bu qədər çətin idi ki, dost dediyi ölkəyə dəymiş zərəri ödəmək? Təbii ki, buna maliyyə resursu da var. Sadəcə, Azərbaycana qarşı ədalətsizliyə yol verir. İndi də Vaşinqton anlaşması, Zəngəzur dəhlizinə nəzarətdən məhrum olması onu daha da hiddətləndirib. Ona görə ilin sonunda Rusiyanın təyyarə ilə bağlı yekun qərarında dəyişiklik gözləmirəm”.

X.Teyyublu dedi ki, mədam belədir, Azərbaycan Rusiyanın işğalçı hərəkətlərini pisləyən qətnamələrə imza ata bilər: “Onsuz da cənab Prezident tövsiyə etdi ki, işğalla barışmasınlar. Yeni Rusiyanın işğalçı olduğunu açıq bəyan etdi. Krım daxil olmaqla, Ukraynanın ərazi bütövlüyünü dəstəkləyirik. Odur ki, təyyarəmizi vuran, hərbi cinayət törədən Rusiyaya dözümlü nümayiş etdirməyin mənası qalmayıb. Bu hörmətsizliyin adekvat cavabı olmalıdır”.

❑ **Emil SALAMOĞLU,**
“Yeni Müsavat”

Azərbaycan məhkəməsində ağır ittihamlarla üz-üzə qalan Ermənistan vətəndaşı Ruben Vardanyan məhkəmə zalında yeni taktika nümayiş etdirir. Mühəribə cinayətləri, terrorçuluq və insanlıq əleyhinə cinayətlərdə ittiham olunan Ruben Vardanyanın vəkili Avraam Berman prosesin başladığı gündən ötən aylar ərzində dəfələrlə hakimlər kollegiyasına etiraz ifadə olunan vəsatətlə çıxış edir.

Ruben Vardanyan isə vəkilinin etirazını müdafiə edir. Məhkəməyə sədrlik edən hakim Zeynal Ağayev açıq şəkildə bildirib ki, müdafiə tərəfi eyni məzmunlu etirazları dəfələrlə qaldırıb və bu dəfə də hər hansı yeni hüquqi əsas ortaya qoyulmayıb. Nəticədə etiraz müzakirəyə belə çıxarılmayıb. Ardınca Avraam Berman konfidensial görüş tələb edib, məhkəmə də fasilə elan edib. Bu, prosesin əvvəlindən bəri artıq neçənci belə etirazdır. Azərbaycan Cinayət-Prosessual Məcəlləsinə görə hakimin işə baxmaqdan kənarlaşdırılması üçün konkret hallar mövcuddur:

Hakimin işdə maraqlı olması;

Hakimin tərəflərdən biri ilə qohumluq əlaqəsinin olması;

Hakimin əvvəllər həmin iş üzrə şahid, ekspert və ya digər statusda çıxış etməsi;

Hakimin qərəzsizliyinə ciddi şübhə yaradan əsasların mövcudluğu.

Bu əsaslar göstərilmədikcə, etirazın qəbul olunması mümkün deyil. Lakin Vardanyan və vəkili hər dəfə əsassız etirazlar irəli sürməklə məhkəməni çaşdırmağa, vaxt ud-

Ruben Vardanyanın hakimə etiraz etmək kələyinin pərdəarxası

Hüquqşünas: "Bu, müttəhim kürsüsündə oturan bir şəxsin son ümidlərlə prosesin legitimliyini şübhə altına almaq cəhdidir"

mağa və prosesi uzatmağa çalışırlar.

Ruben Vardanyan məhkəmədə ifadə verməkdən imtina edib. Bəs hakimlərə etiraz oyununun məqsədi nədir? Bununla Ruben Vardanyan nəyə nail olmaq istəyir?

"Bakı" Hüquq Şirkətinin rəhbəri Natiq Ələsgərov "Yeni Müsavat"a deyib ki, prosesin etirazlarla uzadılmasının bir neçə məqsədi ola bilər: "Ruben Vardanyan beynəlxalq

təşkilatların diqqətini cəlb edərək, işin yekunlaşmasını ləngitməkdə maraqlı görünür. Eyni zamanda Azərbaycan məhkəməsinin guya ona mənasız tələblərlə qarşılaşdırılması və onunun məsuliyyətindən yayınmaq üçün heç bir hüquqi fəndi yoxdur. Ru-

ben Vardanyan və müdafiə tərəfinin hakimə etirazı, sadəcə, məhkəmə taktikasıdır. Bu, müttəhim kürsüsündə oturan bir şəxsin son ümidlərlə prosesin legitimliyini şübhə altına almaq cəhdidir".

Natiq Ələsgərov deyir ki, qanunvericilikdə etirazın əsasları təsbit olunub. Əgər əsaslı səbəb yoxdursa, etiraz da nəticəsiz qalır və hətta iş Avropa İn-

san Hüquqları Məhkəməsinə (AİHM) gedib çıxsan belə, Ruben Vardanyan nəyə nail ola bilməyəcək: "AİHM təcrübəsinə baxanda görürük ki, hakimlərin qərəzsizliyi və məhkəmə heyətinə etiraz məsələsi dəfələrlə müzakirə mövzusu olub. Məhkəmə hər dəfə bəyan edir ki, ədalətli məhkəmə araşdırmasının (Avropa Konvensiyasının 6-cı maddəsi) əsas tələblərindən biri müstəqil və qərəzsiz hakimlər heyətidir. Amma bunun üçün sadəcə etiraz etmək kifayət deyil. Əsaslı faktlar və sübutlar olmalıdır. Yeni tərəfin subyektiv şübhəsi yetərli deyil, obyektiv olaraq qərəzsizlik şübhəsi doğuran hallar göstərilməlidir. Məsələn, "Piersak Belçikaya qarşı" (1982) işində AİHM müəyyən etdi ki, hakimin əvvəl prokuror kimi işlədiyi işdə sonradan hakim qismində çıxış etməsi qərəzsizlik şübhəsi doğurur. "De Cubber Belçikaya qarşı" (1984) işində oxşar halda, hakim

əvvəllər işdə araşdırma aparan şəxs olubsa, qərəzsizlik pozulmuş sayılıb. "Mikallaf Maltaya qarşı" (2009) işində isə AİHM vurğulayıb ki, məhkəmə tərkibi ilə bağlı hər bir şübhə obyektiv əsaslandırılmalıdır. Azərbaycan üzrə işlərdə də bu iddialar olub. Məsələn, bəzi müxalifət nümayəndələri və jurnalistlər AİHM-ə müraciət edərək məhkəmələrin qərəzli olduğunu bildiriblər. Amma AİHM həmişə tələb edib ki, hakimə etiraz əsaslandırılсын. Əgər tərəf, sadəcə, hakim mənim işimə qərəzlə baxır deyirsə, bu yetərli sayılmır. Yeni Ruben Vardanyanın məhkəmədə etdiyi kimi əsassız, təkrarlanan etirazlar Avropa Məhkəməsinə də nəticə vermirdi. Əksinə, bu, müdafiənin prosesi uzatma taktikası kimi qiymətləndirilir. AİHM ancaq real faktlar, sübutlar və obyektiv əsaslar olduqda qərəzsizlik pozuntusunu tanıyır".

□ **Elsən MƏMMƏDƏLİYEV,** "Yeni Müsavat"

Trampın 7 həll iddiası - siyahıda Azərbaycan da var

ABŞ Prezidenti hansı beynəlxalq münaqişələri uğurla həll etdiyini sadaladı

ABŞ Prezidenti Donald Tramp Rusiya və Ukrayna arasında sülh və mühəribəni dayandırmaq söyləri fonunda yeddi beynəlxalq münaqişəni uğurla həll etdiyini iddia edib.

"Fox News"a müsahibəsində Tramp son yeddi ayda münaqişəni həll etdiyini deyib.

Ağ Evin sözcüsü Keri Layn Levitt Trampın səsləndirdiyi rəqəmi təsdiqləyib, amma analitiklər ABŞ Prezidentinin bu məsələlərin bəzilərinə təsirinin dərəcəsini şübhə altına alıblar, digərlərində isə vəziyyət qeyri-sabit olaraq qalır.

"Washington Post" Trampın həllinə kömək etdiyini iddia etdiyi yeddi münaqişə ilə bağlı vəziyyətdən yazıb:

Ermənistan-Azərbaycan
Ermənistan və Azərbaycan liderləri bu ay Ağ Evdə sülh sazişi üzrə və strateji tranzit dəhlizi ətrafında əməkdaşlığı ehtiva edən sənədlər imzalayıblar.

Azərbaycan ərazi iddialarını özündə ehtiva edən Ermənistan Konstitusiyasına

düzəlişlər tələb etməklə yanaşı, sazişin formal sülh müqaviləsi olmadığını bildirir.

Tramp sazişi 35 illik münaqişəyə son qoyulması kimi qiymətləndirib və özünün "Beynəlxalq Sülh və Rifah üçün Tramp Yolu" adlandırdığı yolu, Azərbaycanın əsas hissəsi ilə Naxçıvan arasında yerləşən və regionda güc balansını yenidən formalaşdırabiləcək nəqliyyat dəhlizini açmış

Ştatlar burada müstəsna hüquqlar əldə edib.

Bundan sonra İran Prezidenti Məsud Pezeşkian sazişdən narazılığını ifadə edərək, Amerika şirkətlərinin ölkəsinin şimal sərhədlərinə yaxınlaşmasına qarşı xəbərdarlıq edib.

Konqo Demokratik Respublikası-Ruanda

Konqo və Ruanda liderləri iyunun 27-də Ağ Evdə təhlükəsizlik koordinasiya me-

xanizmini, silahlı qrupların maliyyələşdirilməsinin dayandırılmasını və qaçqınların geri qayıtmasının asanlaşdırılmasını ehtiva edən saziş imzalayıblar.

Tramp sazişi "sülh üçün qələbə" kimi qiymətləndirib. Bununla belə, analitiklər deyirlər ki, münaqişənin əsas aktoru olan "23 Mart" qrupu sazişdə iştirak etməyib və fəallığını davam etdirir və bunun effektivliyi ilə bağlı sual-

lar yaradır.

Müqavilə ABŞ-nin mineral ehtiyatlarına potensial investisiyalarını ehtiva edir və bəziləri bunu "əvvəlcə iqtisadi razılaşma, sonra sülh" kimi təsvir edir.

Serbiya-Kosovo

1990-cı illərdən bəri tərəflər arasında birbaşa toqquşma olmayıb, amma Kosovo Prezidenti bildirib ki, onun öl-kəsi Trampın müdaxiləsi sayəsində may ayında Serbiyanın potensial hücumunun qarşısını alıb, Serbiya isə bunu rədd edib.

Misir-Efiopiya

Ağ Ev Misir və Efiopiya arasında su mübahisəsi ilə bağlı barışıq elan edib, baxmayaraq ki, tərəflər arasında razılaşma yoxdur. Tramp ilk prezidentliyi dövründə vasiçilik etməyə cəhd göstərsə də, danışıqlar uğursuz olub və onun ikinci dövründə danışıqların nə dərəcədə canlandırıldığı bəlli deyil. Amma analitiklərin fikrincə, gərginlik qismən son vaxtlar yağan bol yağışlar səbəbindən azalıb.

Hindistan-Pakistan

İki ölkə 10 günlük eskalasiyadan sonra mayın 10-da atəşkəs elan edib, Tramp qarşılıqlı gərginliyi dayandırdığını deyib. Pakistan Trampı sülhməramlı roluna görə alqışlasa da, Dehli ABŞ-nin hər hansı rolunu rədd edərək Amerika lideri və Hindistanın baş nazir Narendra Modi arasında münasibətləri gərginləşdirdi.

Tailand - Kamboca

İyulun 24-də Tailand Kambocaya hava zərbələri endirərək, uzun müddət davam edən sərhəd münaqişəsini qızışdırıb, ardınca artilleriya toqquşmaları və minlərlə mülki insan didərgin düşüb. Ardınca Tramp əməliyyatlar dayanmasa, iki ölkə ilə ticarət danışıqlarını dayandıracağı ilə hədələyib və iyulun 28-də atəşkəs elan edilib.

İsrail-İran

İsrail və İran arasında 12 günlük mühəribədən sonra İsrailin zərbələri və ABŞ-nin İranın nüvə obyektlərinə hücumları da daxil olmaqla, Trampın müdaxiləsi ilə atəşkəs əldə edilib. Bu münaqişə başlamazdan əvvəl Tramp İranla yeni nüvə sazişi imzalamağa çalışıb, amma o, Tehrana yeni zərbələr endirmək təhdidlərindən əl çəkəməyib.

MDB-nin daha bir sazişindən çıxırlar

Ukrayna hakimiyyəti Müstəqil Dövlətlər Birliyi (MDB) çərçivəsində növbəti sazişdən çıxmaq qərarına gəlib. Bu barədə Ukrayna hökumətinin Ali Rada nümayəndəsi Taras Melniçuk özünün Telegram kanalında məlumat verib.

"Üzv dövlətlər arasında malların (işlərin, xidmətlərin) ixracı və idxalı zamanı dolaylı vergilərin yığılması prinsipləri haqqında Sazişdən çıxmaq barədə qanun layihəsi təsdiqlənib", - deyir Melniçuk qeyd edib.

Xatırladaq ki, saziş 25 noyabr 1998-ci ildə Moskvada imzalanıb və 20 aprel 2000-ci ildə Ukrayna tərəfindən ratifikasiya edilib.

Rusiya müharibənin xərcini əhaliyə yükləyir

3 ildən artıqdır ki, davam edən müharibənin Rusiya iqtisadiyyatını həddən artıq "yükləməsi" Kreml vergiləri artırmağa və xərclərə azaltmağa məcbur edir.

Bu barədə "Röyters"də yayımlanan məqalədə deyilir.

Bildirilir ki, prezident Vladimir Putin müharibənin Rusiya iqtisadiyyatını məhv etməsi fikrini rədd edib, lakin büdcə kəsiri xərclərin artması səbəbindən artır, neft və qaz gəlirləri isə Qərbin sanksiyalarının təzyiqi altında azalır.

Belə ki, Rusiya iqtisadiyyatı Ukraynaya qarşı uzun sürən müharibənin təsirlərini getdikcə daha çox hiss edir. 2025-ci ildə büdcə kəsiri 4,9 trilyon rubla (təxminən 61 milyard dollar) çatıb ki, bu da Qərbin sanksiyaları və sürətlə artan hərbi xərclər səbəbindən neft və qaz gəlirlərinin azalması nəticəsində son illərin ən böyük göstəricilərindən biridir.

"Son iki ildə Rusiya Federasiyasında yaşayan türkdilli xalqların - tatarların, başqırdların, noqayların, qumuqların, qaraçay və bəlkərinin, saxaların, tuvların və başqalarının dil və mədəniyyət hüquqları daha da dar çərçivəyə salınıb. Rəsmi Moskva "millətlərin dostluğu" şüarını gözə soxsə da, gerçəklik bambaşqadır". Bunu tanınmış jurnalist Elçin Şıxlı Ayna.az-dakı müəllif yazında qeyd edib.

Müəllif yazır ki, 2025-ci ildən etibarən məktəblərdə "ana dili" fənninin adı dəyişdirilərək "Rusiya xalqlarının dili" adlan-

Moskva türkdilli xalqları qırğına göndərir

BBC-nin 2024-cü il dekabr hesabatına görə, cəbhədə həlak olanların siyahısında tatar, başqırd, noqay, tuv və yakut gənclərin payı əhəliyə nisbətindən 2-3 dəfə artıqdır

dırılıb: "Həftəlik dərs saati isə bir sinif üçün cəmi 1-ə endirilib. Tataristanın Elm və Təhsil Nazirliyinin hesabatına görə 2025-ci ilin əvvəlində tatar dilində dərs keçən məktəblərin sayı 15%-dən çox azalıb. Başqırdıstanda başqırd dilində dərs deyən müəllimlərin sayı son 5 ildə 2 dəfə azalıb.

Bütün bunlar Tatarıstan, Başqırdıstan, Yakutiya, Altay qədər bütün türk icmalarını çox narahat edir. Müəllimlər açıq deyirlər: rus dili tədris prosesində hökmran olduqca, milli dillər sadəcə "əlavə dərs" statusundan yuxarı qalxa bilməyəcək".

E.Şıxlı qeyd edib ki, Ukrayna müharibəsi rusiyalı türklərin həyatına da ağır təsir göstərib: "Tatarıstan, Başqırdıstan, Tuva, Yakutiya və digər regionlardan on minlərlə gənc cəbhəyə göndərilib. Hesabatlara görə döyüş itkilərinə türk və ümumilikdə qeyri-rus xalqların payı proporsionaldan qat-qat yüksəkdir. "Mediazona" və BBC-nin 2024-cü il dekabr hesabatına görə, cəbhədə həlak olanların siyahısında tatar, başqırd, noqay, tuv və yakut gənclərin payı əhəliyə nisbətindən 2-3 dəfə artıqdır. Məsələn, Tuva əhalisi RF əhalisinin 0,3%-ni

təşkil etsə də, itkilərdə payı 1,2% olub. Bu göstərici Başqırdıstan və Yakutiya da bənzərdir. Bu isə demografik tərzliyə ciddi təhlükə yaradır".

Müəllifə görə, Rusiya hökuməti müxtəlif "dil və mədəniyyət festivalı", "Ana dilim" tipli layihələrlə xalqlara guya qayğı göstərdiyini nümayiş etdirir: "Amma bu layihələr real təhsil və hüquqi müstəvidə heç nəyi dəyişmir: rus dili yenə də üstün mövqedədir, milli dillər isə zorla folklor səviyyəsinə endirilir. UNESCO-nun 2025-ci ilin may hesabatında qeyd olunur ki, təhlükə

altında olan dillərin siyahısında RF-də 10-dan çox türk mənşəli dil (noqay, salar, qaraqalpaq, dolqan və s.) var. 2024-2025-ci illər göstərdi ki, Rusiya üçün "millətlərin bərabərliyi" daha çox siyasi şüardır. Gerçəkdə isə türk xalqlarının mədəni və dil hüquqları daraldılır, siyasi muxtariyyətləri zəiflədilir, fəalları təqib olunur. Müharibə isə bu mənzərəni daha da qaranlıqlaşdırır".

E.Şıxlı ATƏT-in 2024-cü il dekabr yekun hesabatını da yada salır: "ATƏT qeyd edər ki, "Rusiya Federasiyasında milli azlıqların dil və mə-

dəniyyət hüquqları sistemli şəkildə daraldılır. Xüsusilə federativ subyektlərdə muxtariyyət institutu formallığa çevrilib". "Freedom House"-un 2025-ci il üçün "Dünyada azadlıqlar" reytingində Rusiya "azad olmayan ölkə" statusunda qalıb və "etnik azlıqların hüquqları" indikato- runda 100 baldan cəmi 6 bal toplayıb".

Müəllif sonda yazır: "Türk dünyası üçün bu vəziyyət təkcə mədəni məsələ deyil, həm də geosiyasi çağırışdır: əgər bu gün dillər susdurulursa, sabah xalqların özü susdurula bilər".

Putinə hədə - senatorlar tətildən qayıdan kimi...

Nüfuzlu senator bəyan edib ki, Rusiya iqtisadiyyatını "əzib keçəcək" sanksiyalar gündəmdədir

ABŞ Konqresinin yuxarı palatasının - Senatın Respublikaçılar Partiyasından olan üzvü Lindsai Qrem bəyan edib ki, Rusiya Prezidenti Vladimir Putin yaxın həftələrdə ukraynalı həmkarı Vladimir Zelenski ilə görüşməkdən imtina etsə, dövlət başçısı Donald Tramp Rusiya iqtisadiyyatını yeni sanksiyalar dalğası ilə "əzib keçməyə" hazırdır.

Senator Lindsai Qrem bir müddətdir prezidentin həm Respublikaçılar Partiyasının, həm də Demokratlar Partiyasının dəstəklədiyi sərt sanksiyalar paketinə yaşıl işıq yandırmasını istəyir. Qanun layihəsi Rusiyadan neft, qaz, uran və başqa strateji məhsullar alan ölkələrə yüksək rüsumlar tətbiqini nəzərdə tutur. Təşəbbüsün arxasında 100 senatorun 85-i dayanır. Donald Tramp hələ də layihəyə açıq dəstək

verməyib, respublikaçılar isə onun razılığı olmadan məsələyə baxmayacaqlarını bildirirlər.

Novator.az-ın məlumatına görə, "Assoşieyted Press" agentliyinə müsahibə verən

Lindsai Qrem deyib ki, sentyabrda senatorlar tətildən qayıdanda işlər doğru istiqamətdə getməsə, B planına keçmək gərəkdir. Avqustun 19-da prezidentlə danışdığını vurğu-

layan senator deyib: "Tramp hesab edir ki, Putin öhdəsinə düşəni etməsə, o zaman Rusiyanın iqtisadiyyatını çökdürmək gərəkdir. Avqustun 19-da prezidentlə danışdığını vurğu-

prezident Tramp sözlərini əmələ çevirmək zorunda qalacaq. Bunun da ən doğru yolu Konqresin xeyir-duası ilə hərəkət etməkdir".

Müştərik sanksiya layihəsinin müəlliflərindən biri - demokrat senator Riçard Blumental Ağ Evdəki son görüşlərdən sonra "şübhə üçün kifayət qədər səbəb" qaldığını deyib. Onun sözlərinə görə, Putin hələ də birbaşa öhdəlik götürməyib, əksinə, Trampı aldatmağa çalışır: "Putini məsaya gətirməyin yeganə yolu güc göstərməkdir. O, yalnız təzyiq və zor dilini anlayır".

Sanksiya layihəsi qəbul olunsaydı, ABŞ Çin və Hindistana 500 faizlik gömrük rüsumu tətbiq edə bilər. Rusiyanın neft-qaz sektoru üzrə ixracının təqribən 70 faizi bu iki ölkəyə yönəlib.

2014-cü ilin fevralında Ukraynada Qərbə bağlı qüvvələr inqilab dalğasında hakimiyyətə gəlib. Rusiya dərhal ölkənin Kırım yarımadasını zəbt edərək martın 18-də özünə birləşdirib, ardınca Donetsk və Luqansk vilayətlərinin bir hissəsini də tutaraq işğalçı rejimlər qurub. 2022-ci il fevralın 24-də Rusiya total hərbi əməliyyatlara başlayıb, oktyabrın 5-də Donetsk və Luqansk bölgələrini, eləcə də Zaporozhye və Xerson vilayətlə-

rini özünə birləşdirdiyini açıqlayıb.

İşğalçı savaş başqa bölgələrə də əhatə edib, ölkənin hər yanına dağıdıcı hücumlarla müşayiət olunur.

2017-2021-ci illərdə ABŞ-yə prezidentlik etmiş respublikaçı Donald Tramp 2025-ci il yanvarın 20-dən yenidən dövlət başçısıdır. Seçkidən öncə onun əsas vədlərindən biri Ukrayna müharibəsini dayandırılması olub. Donald Tramp 2025-ci ildə rusiyalı həmkarı Vladimir Putinlə çox telefon danışığı aparsa da, onu atəşkəsə razı sala bilməyib.

Avqustun 15-də ABŞ və Rusiya prezidentləri Alyaska ştatının Ankoric şəhərində bir araya gəliblər, ancaq yenə də savaşı dayandırmaq mümkün olmayıb.

Avqustun 18-də Donald Tramp Vaşinqtonda Ukrayna Prezidenti Vladimir Zelenski ilə görüşüb, sonra onlar geniş formatda - NATO-nun baş katibi, Avropa Komissiyasının sədri, Fransa, Finlandiya prezidentləri, Böyük Britaniya, İtaliya baş nazirləri, Almaniya kanslərinin iştirakı ilə bir araya gəliblər. Ağ Evdəki çoxtərəfli görüşün fasiləsində Donald Tramp Vladimir Putinə zəng vuraraq onu Vladimir Zelenski ilə danışmaq aparmağa razı salıb.

□ "Yeni Müsavat"

Ermenistanda parlament seçkiləri yaxınlaşdıqca siyasi həərət də yüksəlir. Xüsusilə də Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyanın 8 avqustda, ABŞ paytaxtında prezident Donald Trampın şahidliyi ilə Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevlə sülh anlaşması əldə etməsi onun əleyhdarlarını, radikal qüvvələri qəzəbləndirib. Heç şübhəsiz ki, bu qüvvələrin arxasında dayananlar bu proseslərdə qızıqıcı rol oynayırlar.

Ermənistanın eks-prezidenti Levon Ter-Petrosyanın son günlər "xortlaması", Paşinyanı kilsə siyasətinə görə tənqid etməsi, Qarabağdan könlü getmiş erməniləri ayağa qalxmağa çağırması və bir sıra digər sərsəm yanaşmalar radikalın hərəkətlənməsində müəyyən rol oynayıb. Üstəlik, Kremlin xüsusən də Vaşinqton razılaşmasına qıcıqlı reaksiyaları, Ermənistan'dakı "5-ci kolon"u hərəkətə gətirmək istiqamətində məkrli siyasəti, Qarabağ ermənilərinə yardım kampaniyasını davam etdirməsi sülhə qarşı dayanan çevrələrdə hərəkətlənməyə səbəb olub.

Antisülh qüvvələr anlayırlar ki, Paşinyanın Azərbaycanla anlaşması gələcəkdə Ermənistana təsir imkanlarının əldən çıxmasına, ümumilikdə Qafqazın itirilməsinə gətirib çıxara bilər.

Nikol Paşinyanın xalqa müraciətində Qarabağ ermənilərinin geri qayıdışının gələcəkdə sülhə zərbə olacağını deməsi və bunun mümkünsüzüynü bəyanlaması da separatçıların əlinə "kozır" verib. Lakin ermənilərin Qarabağdan könlü köç etmələrində Azərbaycanın zərrə qədrə günahının olmadığını Paşinyan da bilir, Tramp da, digərləri də. Odu ki, erməni baş nazir yenidən bu mövzuya qayıdışın Vaşinqton anlaşmalarının pozulması istiqamətində təxribata bərabər olduğunu yaxşı bilir. Bakı məhkəmələrində ədalət qarşısında cavab verən separatçı ermənilərlə bağlı da N.Paşinyanın ehtiyatlı mövqe tutması təqdir olunmalıdır. Amma bütün bunların fonunda erməni müxalifəti davamlı şəkildə etirazların anonsunu verir və Paşinyanı devirməklə bağlı çağırışlar da eşidilir.

Müxalifət küçə aksiyalarından siyasi dəyişikliklərin aləti olmasını istisna etmir. Bunu "Ermənistan" blokundan olan deputat Levon Köçəryan "Müqəddəs mübarizə" hərəkatının lideri, arxiyepiskop Baqrat Qalstanyanın işi üzrə məhkəmənin keçirildiyi məhkəmə binası qarşısında jurnalistlərlə söhbətində deyib. Eks-prezident Robert Köçəryanın oğlunun sözlərinə görə, "Ermənistan" bloku mümkün seçkilərdən danışsa

da, heç vaxt küçə aksiyaları üçün qapını bağlamayıb. O, cəmiyyətdəki əhval-ruhiyyəni şərh edərkən qeyd edib ki, hakimiyyətin etirazları yatırımaq cəhdlərinə baxmayaraq, narazılıq qalmaqdadır. "Qorxu və repressiya çoxlarını küçə etirazlarından çəkindirir. Bu, təkə müxalifətə aid deyil. Sadəcə olaraq, səsini ucaldanların çoxu həbslərə və həbslərə məruz qalır", - deputat bildirib.

Köçəryan müxalifət düşərgəsində birlik məsələsinə də toxunub. "Ümid edirəm ki, real müxalifət qanadı, o cümlədən iş adamı Samvel Karapetyan bir-birinə mane olmayacaq. Anlaşmazlıqlar normaldır, amma əsas məqsəd satqın hakimiyyətdən qurtulmaqdır", - o vurğulayıb. Deputat "Ermənistan" blokunun bəzi deputatları ilə Karapetyanın komandası arasında danışqların aparılması barədə iddiaları təkzib edib.

Ermənistanda müxalifət qüvvələri ölkənin təhlükəsizlik təminatları məsələsinə real siyasi gündəm kimi formalaşdırı bilmir. Bu isə baş nazir Nikol Paşinyana özünü "sülh gündəminin simvolu" kimi təqdim etmək imkanı verir.

Ermənistanın "Alternativ layihələr" qrupunun üzvü, revanşist görüşləri ilə tanınan ekspert Vahe Ovanisyan sosial şəbəkədəki açıqlamasında bir daha müxalifət qüvvələrini Paşinyanı devirməyə çağırıb. Belə görünür ki, müxalifət seçkiyədək qüvvələrini birləşdirib Paşinyana qarşı məhz küçə aksiyaları ilə qalib gəlməyi düşünür. Amma bunu bacaracaqmı?

Sosial Tədqiqatlar Mərkəzinin icraçı direktoru, siyasi ekspert Sahib Məmmədov "Yeni Müsavat"a açıqlamasında mövzu ilə bağlı diqqətçəkən və maraqlı fikirlər söylədi: "Vaşinqtonda imzalanan sənəd Ermənistanın və onu dəstəkləyənlərin "Ermənistan sülh istəyir, sülhün əleyhinə olan Azərbaycandır" artıq bizim qələbəmizdir. Amma yaxşı olardı ki, paraflanmış sənəd imzalanmış və ratifikasiya olunsun, əlbəttə, Azərbaycan tərəfinin haqlı tələblərinə əməl edilməli. Prosesi izləyən hər kəs bildirdi və bilir ki, Ermənistanın indiki haki-

Paşinyanın müxalifəti küçə aksiyalarına hazırlaşır

Ermənistanda siyasi həərət yüksəlib; Kremlə bağlı çevrələr hərəkətə keçib

miyyətinə sülh prosesini başa çatdırmaq çətin olacaq, çünki Ermənistan hakimiyyətinə daxili - əslində xarici qüvvələrdən asılı olan daxili - və xarici qüvvələr tərəfindən təzyiqlərin artacağı gözlənilən idi. Konstitusiyaya islahatı və seçkilər ərafəsində bu təzyiq dəfələrlə artacaq və sülhün əleyhinə olan revanşist və xarici güclərdən asılı qüvvələr kütləvi aksiyalara başlayıb, sonradan onu kütləvi itaətsizlik və üsyan fazasına çatdırmaq və Paşinyan hakimiyyətini devirməyə cəhd edəcəklər". **Buna nail ola biləcəklərimi? S.Məmmədov:** "Bugünkü vəziyyətə baxanda demək olar ki, yox. Çünki bu qüvvələrin arxasında geniş əhali kütləsi dayanmır. Təşkilatlanmış əks qüvvələr olsa da, kritik kütlə yoxdur. Amma konstitusiyaya islahatı və seçkilər ərafəsində qüvvələr nisbəti dəyişə bilər. Vaşinqton prosesinin həyata keçməsinə maraqlı olmayan dövlətlər və güclər bunun üçün əlavə resurslar səfərbər edə bilər".

Bu arada, Rusiya baş nazirlərinin müavini Aleksey Overçukun İrəvana səfər etməsi və erməni həmkarı Mqer Qriqoryanla regional kommunikasiyaların açılması məsələlərini müzakirə etməsi də diqqət çəkir. Məlumatla görə, Ermənistan və Rusiya arasında iqtisadi əməkdaşlıq üzrə Hökumətlərarası Komissiya üzvlərinin görüşləri baş verib. Danışıqlar zamanı regional kommunikasiyaların açılmasının ərazi bütövlüyü, suverenlik, ölkələrin yurisdiksiyası və qarşılıqlı prinsiplərinə tam əməl olunmaqla həyata keçirilməsinin vacibliyi vurğulanıb.

Rusiyanın adamının belə bir kritik dövrdə Ermənistanı qəfil gəlişi təsa-

"7-ci sinifdən Qarabağ hərəkatında iştirak etmişəm"

Paşinyan referendumun vaxtını elan etdi

"Mən yeddinci sinifdən Qarabağ hərəkatında iştirak etmişəm və 2025-ci ilin martında parlamentin tribunasından demişəm ki, baş nazir kimi təcrübə və təhlillərimə əsaslanaraq, belə qənaətlə gəlmək olar ki, Qarabağ hərəkatını davam etdirməməliyik".

Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyan avqustun 21-də jurnalistlərlə söhbətində belə deyib.

Paşinyan Ermənistanı bu prinsip əsasında rəhbərlik edəcəyini bəyan edib və deyib ki, xalq onunla razılaşmırsa, inqilaba qalxsın.

"Mən vətəndaşları inqilaba səsləyirəm. Mən dünya tarixində ilk və yeganə baş nazirəm ki, elan edilmiş strategiya ilə razılaşmayan vətəndaşları inqilab etməyə çağırıram. Mən ikinci belə həlaldən xəbərsizəm. Amma fakt budur ki, bizim vətəndaşlar inqilab etməyiblər, çünki onlar da mənim kimi başa düşdülər ki, bu qərarı vermədən sülhün bərqərar olması istər praktiki, istərsə də nəzəri cəhətdən mümkün deyil. Onlar da başa düşdülər ki, bu, mənim irəli sürdüyüm və təəssüf ki, çoxdan, bəlkə də əvvəldən mövcud olan mövqedir", - Paşinyan qeyd edib

Onun sözlərinə görə, başqaları Qarabağ hərəkatını başqa cür qəbul edərək, onu Ermənistanın suverenliyinə, dövlətçiliyinə, müstəqilliyinə və çiçəklənməsinə müdaxilə edə biləcək əlverişli rıçaq kimi görürdülər.

"Və biz etiraf etməliyik ki, bu rıçaqdan səmərəli istifadə edilib. İndi sülh dövrü gəlib çatıb və Ermənistan vətəndaşları bunu məmnuniyyətlə qəbul ediblər. Bunun üçün kifayət qədər dəlil var və bunu təkzib edən heç bir fakt yoxdur", - deyərək baş nazir vurğulayıb.

Paşinyan Ermənistan Konstitusiyası referendumu ilə bağlı da danışdı: "Xatırlatmaq istərdim ki, bizim yeni konstitusiyanın qəbulu ilə bağlı gündəliyimiz var və mən son tarix kimi 2027-ci ili göstərmişəm, hazırda layihə üzərində işləyirik, o, hazır olandan sonra referendum keçirəcəyik".

O əmin edib ki, bunun hazırkı proseslə heç bir əlaqəsi yoxdur, baxmayaraq ki, strateji baxımdan onlar da bu prosesə təsir edə bilərlər: "Mən onu da bildirdim ki, əgər ratifikasiya prosesində Konstitusiya Məhkəməmiz Azərbaycanla indi paraflanmış və sonradan imzalanacaq sülh sazişinin konstitusiyaya zidd olduğu barədə qərar çıxarsa, mən özüm konstitusiyaya əlavə və dəyişikliklərlə bağlı təşəbbüs göstərəcəyəm. İndi bu barədə düşünməyə ehtiyac yoxdur".

Prezident İlham Əliyev Milli Məclisin iyulun 8-də qəbul etdiyi "Qaz təchizatı haqqında" Qanunu təsdiqləyib. Yeni qanuna əsasən, Azərbaycanda qaz təchizatı sektorunda 8 növ qiymətin (tarifin) müəyyən edilməsi nəzərdə tutulur. Həmin qiymətlərə (tariflər) qazın topdansaş tarifi, qazın nəqli tarifləri, qazın saxlanması xidmətlərinin tarifləri, qazın paylanması tarifləri, istehlakçılara qazın pərakəndə satış tarifləri, qazın nəqli şəbəkəsinə qoşulma xidmətlərinin qiymətləri, qazpaylayıcı şəbəkəyə qoşulma xidmətlərinin qiymətləri və sabit tarif daxildir.

Prezident İlham Əliyev qanunun tətbiqi ilə əlaqədar fərman da imzalayıb. Fərmana əsasən, Tarif Şurasına bir sıra səlahiyyətlər verilib. Belə ki, sabit tarifi nə qədər olacağı barədə qərarı Tarif (qiymət) Şurası verəcək.

Qeyd edək ki, sabit tarif dedikdə qazın istehlak səviyyəsinə asılı olmayan sabit xarakterli xərclərin müvafiq qurum tərəfindən müəyyən-ləşdirilən hissəsinin qarşılana-ması məqsədilə hər bir istehlakçı üzrə tətbiq olunan aylıq tarif elementi nəzərdə tutulur. Xatırladaq ki, rəsmi qurumlar sabit tarifi 1 manatdan artıq olmayacağını bildirib.

Tarif Şurası həmçinin qazın topdansaş tarifləri, qazın nəqli tarifləri, qazın saxlanması xidmətlərinin tarifləri, qazın paylanması tarifləri, istehlakçılara qazın pərakəndə satış tarifləri, qazın nəqli şəbəkəsinə qoşulma xidmətlərinin qiymətləri, qazpaylayıcı şəbəkəyə qoşulma xidmətlərinin qiymətləri barədə də qərar vermə səlahiyyətinə malik olub. Qurumun bu səlahiyyəti 2028-ci il iyulun 1-dək qüvvədə olacaq. Həmin tarixdən sonra isə bu səlahiyyətlər Enerji Məsələlərini Tənzimləmə Agentliyi qismində Azərbaycan Respublikasının Energetika Nazirliyinə veriləcək.

Qeyd olunan məsələlər 2026-cı il yanvarın 1-dən qüvvəyə minir.

Energetika nazirinin müavini Orxan Zeynalovun sözlərinə görə, sabit tarifi aid xərclər aktiv istifadəçilər tərəfindən artıq mövcud istehlak tarifləri daxilində ödənilir və bu yanaşma əsas əhali istehlakçıları arasında əlavə maliyyə yükü yaratmayacaq. Belə olan halda, sabit xərclərin mövcud tariflərdən ayrı tətbiqi məntiqə elektrik və təbii qaz qiymətlərinin aşağı salınmasına gətirib çıxarmalıdır. Həmçinin sabit tarifi aid xərclərin gələcəkdə istehlak edib-etməməsindən asılı olmayaraq bütün abonentlər arasında bölünməsi aktiv istifadəçilərin bu istiqamətdə məsrəflərinin azalması deməkdir.

Energetika Nazirliyindən verilən məlumata görə, sabit tarifi tətbiqi üçün Tarif Şurasının qərarı olmalıdır. Hazırda bununla bağlı hər hansı müzakirə aparılmır. Bununla belə, sabit tarifi gələcəkdə tətbiqinə müəyyən xərclərin elektrik enerjisi və təbii qaz tariflərindən ayrılması kimi

İşıq və qaz qiymətində müəmma

Hazırda əhalini düşündürən əsas məsələ baş verəcək dəyişikliklərin qiymətlərə təsiridir

yox, mövcud tarifi tərkibində strukturlaşdırılma kimi baxılması daha doğrudur. Sabit tarifi gələcəkdə tətbiq olunması ilə istehlakçılar üçün mövcud tarif yükünün çox cüzi də olsa azalmasına iqtisadi zəmin yaranması ehtimalı var.

"Azəriqaz" İstehsalat Birliyinin 1 fevral 2024-cü il tarixinə olan məlumatına əsasən, ümumi abonent sayı 2 milyon 599 min 043-dür.

2025-ci ilin yanvar-mart ayları ərzində əhali sektoru üzrə 2 milyon 50 min 624 abonent, yeni abonentlərin 78,1 faizi qazdan limit daxilində istifadə edib.

Qeyd edək ki, eyni proses enerji təchizatı ilə bağlı da aparılır. Verilən izahatlardan, qəbul edilən hüquqi-normativ aktlardan aydın olur ki, Azərbaycanın enerji sektorunda köklü dəyişikliklər həyata keçirilməsinə hazırlıqlar aparılır. Söhbət həm qaz, həm də elektrik enerjisi bazarında münasibətlərin əsl bazar tələblərinə uyğunlaşdırılmasından gedir. Məsələn, ölkədə qəbul olunan və 2028-ci ilin 1 yanvarından tətbiq edilməsi nəzərdə tutulan "Elektroenergetika haqqında" yeni qanuna əsasən elektroenergetika subyektlərinin və istehlakçılarının elektrik enerjisi bazarındakı dəyişikliklərə uyğunlaşması, o cümlədən azad rəqabət münasibətlərinin tətbiqi və subsidiyalasmanın ləğv edilməsi məqsədilə elektrik enerjisi bazarı elementlərinin tətbiqi planlaşdırılır. Qanunun keçid maddəsi olan 42-ci maddəsinə əsasən bu proses üç mərhələdən ibarət olacaq. Layihəyə əsasən, elektroenerge-

tika subyektlərinin və istehlakçıların elektrik enerjisi bazarındakı dəyişikliklərə uyğunlaşması, o cümlədən azad rəqabət münasibətlərinin tətbiqi və subsidiyalasmanın ləğv edilməsi məqsədilə elektrik enerjisi bazarı elementlərinin tətbiqi prosesinin üç mərhələdən ibarət olması nəzərdə tutulurdu. Bu il iyunun 30-dək yekunlaşması nəzərdə tutulan birinci mərhələdə elektrik enerjisinin istehsalı və ötürülməsi fəaliyyətinin hüquqi və idarəçilik nöqtəyindən ayrılması; Qanunda göstərilən müddətlər nəzərə alınmaqla elektroenergetika subyektləri tərəfindən "Lisensiyalar və icazələr haqqında" qanuna uyğun olaraq müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqandan (qurumdan) icazələrin alınması; ötürücü sistem operatorunun mərkəzi operativ-dispetçer xidmətinin ixtisaslaşmış bölməsi tərəfindən elektrik optimallaşdırılmasının tətbiqi; enerjisi istehsalının iqtisadi optimallaşdırılmasının tətbiqi; elektrik enerjisinin paylanması və təchizatı fəaliyyətlərinin maliyyə və funksional nöqtəyindən ayrılması; müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurum) tərəfindən elektrik enerjisinin ötürülməsi, elektrik enerjisinin topdan müqavilələrlə satılan elektrik enerjisinin qiyməti istisna olmaqla, habelə ötürücü və paylayıcı şəbəkələrə qoşulma xidmətlərinin qiymətlərinin tənzimlənməsi; ikinci mərhələyə hazırlıq, o cümlədən normativ hüquqi aktların

qəbul edilməsi, eləcə də ikinci mərhələdə bağlanması nəzərdə tutulan birtipli müqavilələrin müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurum) tərəfindən təsdiq edilməsi.

Nəzərdə tutulmuş icazələr alınmadək elektroenergetika subyektlərinin fəaliyyəti onlar tərəfindən bu qanunun qüvvəyə mindiyi tarixədək verilmiş və qüvvədə olan icazələr əsasında həyata keçiriləcək.

2025-ci il iyulun 1-dən 2028-ci il iyunun 30-dək davam edəcək ikinci mərhələdə müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurumun) təsdiq etdiyi ikinci mərhələ üçün nəzərdə tutulan müvəqqəti topdansaş bazar qaydaları əsasında elektrik enerjisinin topdansaş bazarının fəaliyyətini təşkil etmək məqsədilə müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurum) tərəfindən ikinci mərhələdə ötürücü sistem operatorunun tabeliyində ayrıca hüquqi şəxs kimi, üçüncü mərhələdə isə müstəqil bazar operatorunun yaradılması; bazar operatoru tərəfindən bütün istehlakçılardan ("Elektrik enerjisi istehsalında bərpa olunan enerji mənbələrindən istifadə haqqında" qanuna uyğun olaraq, elektrik enerjisini zamanətili alıcıya satan istehlakçılar istisna olmaqla) elektrik enerjisinin alınması; bazar operatoru tərəfindən elektrik enerjisinin bütün təchizatçılara satılması; elektrik enerjisinin paylanması və təchizatı fəaliyyətlərinin hüquqi və idarəçilik nöqtəyindən ayrılması; elektrik şəbəkəsinə dair qaydalara və ikinci mərhələ üçün nəzərdə tutulan mü-

rflərinin tələb və təklif əsasında formalaşmasını ehtiva edir. Belə görünür ki, hökumət qaz və elektrik enerjisi istehsalçısı kimi bazara yeni oyunçuların daxil olmasını planlaşdırır. Elektrik enerjisi ilə bağlı bu sahədə vəziyyət daha aydındır: ölkədə böyük yatırımlar hesabına külək, günəş elektrik stansiyaları inşa olunur, yaxın 2 ildə ən azı 5 belə stansiya istehsalatı başlayacaq. Bu stansiyaların tikintisi tik və idarə et prinsipi ilə həyata keçirilir və mövcud münasibətlər sistemi onların istehsal edəcəyi enerjinin sağlam rəqabət prinsipləri əsasında satışına imkan vermir. Bu mənada, Azərbaycan hökumətinin sistemi yeni prinsiplərə uyğunlaşdırması təbii bir prosesdir.

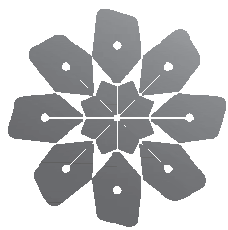
Qazla təchizat məsələsində hələlik bazarda tək istehsalçı kimi SOCAR çıxış edir. Elə ötürmə, paylama və satış da ondadır. Qanunvericiliyə olunan dəyişikliklər göstərir ki, 2028-ci ilədək şirkətin yalnız istehsalçı funksiyası saxlanacaq, nəqli, paylama və satış ayrı-ayrı subyektlərə həvalə olunacaq.

Baş verənlər əslində uzun illər boyu xarici təşkilatlar və müstəqil mütəxəssislərin istehsal, paylama və satış funksiyalarının ayrı-ayrı subyektlərə həvalə olunması təklifinin icrasındır.

Hazırda həm əhalini, həm də mütəxəssisləri düşündürən əsas məsələ baş verəcək dəyişikliklərin qiymətlərə təsiridir. Aydın məsələdir ki, bir neçə subyektin iştirak edəcəyi yeni sistemdə xərclərin optimallaşdırılması (dövlət məxsus təbii inhisarlardakı mövcud korrupsiyalasmanın, səmərəsizliyin aradan qaldırılması və sair) ilə yanaşı artımı da mümkündür. Bu isə avtomatik olaraq son alıcıya çatan məhsulun qiymətində artım gətirəcək. Belə olan halda əhaliyə baş verən dəyişikliklərin təsiri yaxın 3 ildə Azərbaycanda gəlirlərin artım sürətindən birbaşa asılı olacaq: Əgər qaz və elektrik enerjisi tarifləri gəlirlərdən daha yüksək sürətlə artarsa, əhali üçün ciddi problemlər yaranacaq. Bu halda dövlət məcbur olacaq ki, aztəminatlı təbəqələr üçün qiymət güzəştlərini subsidiyalasdırsın.

Bunun əksi olarsa - yeni əhalinin gəlirləri daha sürətlə artarsa, tariflərdəki artımlar daha az təsirə malik olacaq. Bu halda prosesin daha az ağırlı keçməsi gözlənilir.

■ **Dünya SAKIT,**
"Yeni Müsavat"

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyi

Dini və milli tolerantlıq, millətlərarası münasibətlərin inkişaf etdirilməsi

Bir neçə gün əvvəl Bakıya turist kimi gələn üç ərəb vətəndaşının Şəhidlər Xiyabanında yol verdiyi qeyri-etik davranış cəmiyyətdə ciddi narazılıq yaradıb. “Yeni Müsavat” xəbər verir ki, hadisədən dərhal sonra həmin şəxslər hüquq-mühafizə orqanları tərəfindən saxlanılıb, barələrində cinayət işi başlanıb. İctimai qınaqla yanaşı, bəzi şəxslərin bu hadisə fonunda peyğəmbər və imamlar haqqında təhqiramiz ifadələr işlətməsi, ərəbləri hədəfə alaraq dini simvolları ümumiləşdirməsi yeni narazılıq dalğasına səbəb olub. İnancılı insanlar bu yanaşmanın qəbulolunmaz olduğunu bildirir, şəhidliyin tarixi köklərinin İmam Hüseynin Kərbəladə göstərdiyi fədakarlıqdan qaynaqlandığını xatırladırlar. Hadisə bir daha göstərir ki, fərdi davranışlara görə bütöv xalqları və dini dəyərləri ittiham etmək cəmiyyətdə bölücülüyə yol açır. Bu baxımdan məsələni hüquqi cəhətdə saxlamaq və dini inancılı olan insanlara hörmətlə yanaşmaq vacibdir.

İctimai-siyasi həyatda tanınan bir sıra şəxslər də hadisəyə münasibət bildiriblər. Onlar həm əcnəbi turistlərin davranışlarını, həm də bunun fonunda dini dəyərlərə qarşı yönəlmiş bəzi təhqiramiz fikirləri tənqid ediblər.

Yazıçı-publist Şərif Ağayar məsələ ilə bağlı bunları deyib: “Şəhidlik anlayışı İmam Hüseynlə sabitləşib. Tek ifadəni yox, məfhumu da oradan götürmüşük. Vətən üçün canını fəda edənləri ona oxşatmışıq. Ən gözəl dəyəri onunla vermişik. Bu, böyük söhbətdir. İnandığın üçün haracan gedə bilərsən imtahanıdır. İki dilçir ərəbin inzibati

xəta cəhətdə həll oluna biləcək düşüklüyünü bu qədər böyütmək yanlışdır. Onları İmam Hüseynə bağlamaq isə sadəcə axmaqlıqdır. İmam şəhidlərin yanındadır, ərəblərin yox. Bilirsəniz axı...”

İslam Əməkdaşlıq Təşkilatı Gənclər Forumunun Avrasiya üzrə Regional Mərkəzinin İdarə Heyətinin sədri Elçin Əsgərov da sərt mövqə sərgiləyib: “İmam Hüseyn (ə) həmin şəxslərin mənəvi dünyasında heç vaxt yer almayıb. Onlar nə dini dəyərləri tanıyırlar, nə də bu səfərə hər hansı dini məqsədlə gəliblər. Əksinə, əxlaq və qanunlara zidd dav-

ranışlarını öz ölkələrində açıq edib bilmədikləri üçün başqa ölkələrdə sərbəst şəkildə nümayiş etdirməyə çalışırlar. Bu baxımdan, onların davranışını bütün bir dini sistemə və onun simvollarına qarşı yönəltmək həm mənəvi, həm də ictimai baxımdan zərərli yanaşmadır. İslam və onun müqəddəsləri Azərbaycan xalqının böyük əksəriyyəti, o cümlədən şəhidlərimiz üçün son dərəcə dəyərlidir. Həmin şəxslərin əməllərinə görə İslama və İmama qarşı təhqiramiz ifadələr işlətmək yalnız bizim öz müqəddəsati-

mıza qarşı hörmətsizlikdir. Bəzi hallarda isə bu cür ritorikanın bilərəkdən təşkil olunduğu və ölkədəki ictimai sabitliyə yönəlik təxribat xarakteri daşıdığı da ehtimal olunur”.

“Kulis.az” saytının baş redaktoru, yazıçı-şair Ulucay Akif isə dini inancın hədəfə alınmasının yanlış olduğunu bildirib: “Əgər bir neçə ərəb turistin davranışına görə İslam dinini və müsəlmanları təhqir edəcəksinizsə, o zaman digər səmavi dinlərə də eyni yanaşmanı tətbiq etməli olarsınız. Çünki xristianlıq da, yəhudilik

də ərəblərlə bağlı coğrafiyadan çıxıb. Tarixə görə yəhudilər İbrahim peyğəmbərin oğlu İshaqın, ərəblər isə oğlu İsmayılın soyundan gəlir. Yəni eyni kökdən çıxan xalqların formalaşdırıldığı dinlərə qarşı bu cür ümumiləşdirici yanaşmalar doğru deyil. Belə hallarda dini dəyərləri hədəfə almaq cəmiyyətdə gərginlik yaradır. Mən tanıyıram, insanlar var ki, İslamı heç kimə göstərmədən, öz daxilində yaşayırlar - namazı, orucu, duası ilə. Onlar üçün inanc tək-cə dini ayin deyil, həyatın mə-nəvi təməlidir. Mən də radikal

davranışları, baş yarmağı, zorakı metodlarla dini təbliği qəbul etmirəm. Amma bu, İslamın özü deyil. Mənim üçün inanc, bir insanın Allahla gecənin səsizliyində tək qalması, yeməkdən, sudan əvvəl şükür etməsi, sabaha ümididir. Başqasına yardım etməkdir”.

Yeri gəlmişkən, hadisənin yaratdığı gərginlik fonunda fərqli və diqqətçəkən bir mənzərə də yaşanıb. Sosial şəbəkələrdə yayılan görüntülərdə Azərbaycana səfər edən bir qrup ərəb turist Şəhidlər Xiyabanını ziyarət etdiyi əks olunub. Onlar yerli sakinlərlə birgə şəhid məzarlarının üstünə qərənfil qoyaraq, Azərbaycan xalqına və vətən uğrunda canından keçmiş qəhrəmanların xatirəsinə dərin ehtiram nümayiş etdiriblər.

Turistlər həm ərəb, həm də Azərbaycan dillərində çıxış edərək baş vermiş insidentin təəssüf doğurduğunu bildiriblər. Qeyd ediblər ki, qalmaqallı davranışlar ümumilikdə ərəb dünyasının mövqeyini əks etdirmir və həmin şəxslərin hərəkətləri ilə razı deyillər. Onlar Azərbaycanın keçdiyi ağır tarixi yolun və şəhidlərin müqəddəs xatirəsinin dərin hörmətə layiq olduğunu xüsusi vurğulayıblar.

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyəsi əsasında nəşr olunur. Yazını hazırladı: Afaq MİRAYIQ

Kondisionerlə qorxulu xəstəlik yayılır

Pulmonoloq pnevmoniyada artımın səbəbləri barədə danışdı

Dövlət Statistika Komitəsi Azərbaycanda pnevmoniyaya yoluxmada artım barədə mətbuata açıqlama verib. Komitədən bildirilib ki, 2024-cü ildə ölkədə ilk dəfə pnevmoniyaya diaqnozu qeydə alınan xəstələrin sayı 64 min 227 (2013-cü ildə 58 min 507 nəfər) nəfər olub.

Bundan başqa, həmin şəxslərdən 32 min 234-ü kişi, 31 min 993-ü isə qadın olub. Eyni zamanda xəstələrdən 13 min 362-i 3-13 yaş, 4 min 84-ü 14-17 yaş, 11 min 498-i isə 18-29 yaş aralığında olub. Həmçinin 30 və yuxarı yaşda isə 35 min 283 nəfər ötən il pnevmoniyaya yoluxub. Həmin müddətdə ölkə üzrə pnevmoniyalardan ölənlərin sayı 425 (şəhər yerləri üzrə 224, kənd yerləri üzrə 201) nəfər təşkil edib.

Bu da olduqca yüksək göstəricidir. Pnevmoniya və ya sələm ağciyərlərin iltihabı xəstəliyidir. Antibiotiklərin istifadəsindən əvvəl ağciyərlərin iltihabı ən qorxulu xəstəliklərdən biri idi.

Ölkədə pnevmoniya (sələm) xəstəliyi çox geniş yayılıb. Bunun səbəbi kəskin respirator virus infeksiyalarının vaxtında və düzgün müalicə edilməməsi göstərilir. Ümumilikdə kəskin pnevmoniya ilə xəstələnmə və ondan ölüm göstəricisi qadınlara nisbətən kişilərdə daha çox müşahidə olunur.

Qeyd edək ki, pnevmoniya və ya sələm ağciyərlərin iltihabı xəstəliyidir və əsasən bakteriya, göbələk, virusların iştirakı ilə yaranır. Lakin pnevmoniya hava ilə ağciyərlərə düşən kim-

yevi maddələr tərəfindən də yaranır. Pnevmoniya hər hansı uzun müddət davam edən xəstəliklərin (əsasən immun çatışmazlığı, ürək çatışmazlığı və onkoloji xəstəliklər) fəsadı kimi də üzə çıxır. Xəstəlik ağciyər toxumasının bir və ya bir neçə hissəsini tutur. Pnevmoniya zamanı alveol, tənəffüs yollarında maye və digər selikli ifrazatlar toplanaraq həmin nahiyədə qan dövrəni durğunluğuna, ağciyər toxumasının sərtləşməsinə, bununla da qazlar mübadiləsinin pisləşməsinə səbəb olur. Pnevmoniya gedişatına görə kəskin və xroniki olur. Onun krupor, ocaqlı, intersistial və s. formaları var.

Xəstəliyin simptomlarına döş qəfəsində, xüsusilə dərin nəfəs alma zamanı tənəffüslə, yüngül fiziki gərginlik olduqda tələmə, öskürək, kəskin zəiflik, ümumi halsızlıq, başağrıları, yüksək hərarət (bədən temperaturunun yüksəlmə-

məsi ilə də təsadüf edilir), arterial təzyiqin enməsi aiddir. Ağır hallarda isə tənəffüs çatışmazlığı, qanaxma, döş qəfəsindəki xırıltılar kimi simptomlar yaranır. Xəstəliyin risk qrupuna yaşlı insanlar, yanaşı xroniki xəstəlikləri olan (şəkərli diabet, ağciyərlərin xroniki xəstəlikləri, parkinsonizm, ürək-damar sisteminə xəstəliklər, alkoqol aludəçiləri) yeni əməliyyat olan xəstələr, immun sistemi zəiflədən preparatlar qəbul edən xəstələr, anadangəlmə bronx-ağciyər xəstəlikləri olanlar daxildir. Xəstəlik kəskin tənəffüs çatışmazlığı, plevrit (irinli), abses və ya qanqren, septiki şok, meningit, böyrəklərin iltihabı, ürək ritminin pozulması, ağciyər toxumasının çıxırq dəyişikliyi kimi fəsadlara səbəb ola bilər.

Pulmonoloq Əsəd Beydullayev mövzu ilə bağlı “Yeni Müsavat”a dedi ki, son illərin statistika ilə müqayisə etsək, indi və-

ziyyət xeyli yaxşıdır, xüsusilə 3-4 il əvvəlki - koronavirus pandemiyası dövrü ilə müqayisədə pnevmoniya halları yüz dəfələrlə azdır: “Hazırda xəstə sayı həmin dövrlə müqayisədə əhəmiyyətli dərəcədə azalıb. Ümumiyyətlə, pnevmoniyanın yaranmasına səbəb olan müxtəlif faktorlar var”.

Əsəd Beydullayev deyib ki, bəzi hallarda yay aylarında pnevmoniya hallarının qışa müqayisədə daha çox müşahidə olunması mümkündür: “Bu, paradoksal səslənsə də, əsas səbəblərdən biri kondisionerlərin istifadəsidir. Kondisionerlərin yaratdığı soyuq bir tərəfdən orqanizmə təsir edir, digər tərəfdən isə “Legionella” adlı infeksiya vasitəsilə pnevmoniyaya səbəb ola bilər. Bu bakteriya kondisionerlərin içində və nəm mühitlərdə yaşayır. Bu cür infeksiyaların diaqnostikası və

müalicəsi də çətin olduğundan pnevmoniya hallarının sayı arta bilər. Amma bu, sağalan xəstəlikdir”.

Pulmonoloqun fikrincə, yay aylarında soyuq içkilərin həddindən artıq qəbulu da yerli immun sisteminin zəifləməsinə, nəticədə pnevmoniyanın yaranmasına səbəb olur: “Qış aylarında xəstəliklərin artmasının əsas səbəblərindən biri insanların qapalı məkanlarda daha çox vaxt keçirməsidir. Belə məkanlarda bir nəfər xəstə olarsa, digərlərinə yoluxma ehtimalı artır və pnevmoniya kütləvi hal ala bilər. Təəssüf ki, bu hal yayda da təkrarlana bilər. İnsanlar evdə, iş yerində, kafə və restoranlarda pəncərə və qapıları bağlayaraq kondisionerlərdən istifadə edirlər. Bu mühitlər infeksiyaların yayılmasına səbəb olur”.

Uşaqlar arasında zaman-zaman pnevmoniyalar ağır fəsadlara yol açır. Simptomları bir neçə amildən - uşağın yaşı, infeksiyanın növü və ümumi sağlamlıq vəziyyətindən - asılı olaraq dəyişə bilər. Bəzi uşaqlarda bu xəstəlik yüngül keçsə də, digərlərində daha ağır forma ala bilər. Uşaqlarda pnevmoniyanın ümumi simptomlarına öskürək, sürətli və ya çətin nəfəs alma, qızdırma, sinə ağrısı, xırıltılı tənəffüs, yorğunluq, iştahsızlıq, burun dəliklərinin genişlənməsi və bəzən də dodaqların və dırnaq çarpayılarının mavi rəng alması daxildir.

Pnevmoniyalı uşaqlarda adətən davamlı öskürək müşahidə olunur. Bu zaman öskürək bəlgəm və ya seliklə müşayiət oluna bilər. Nəfəs alma normaldan daha sürətli və dayaz ola bilər. Xəstəliyin ağır formalarında uşağın qabırğaları arasındakı və

boyun ətrafındakı dəri nəfəs alarkən içəri çəkilib. Qızdırma da pnevmoniyanın əsas əlamətlərindəndir və bəzən ani və yüksək ola bilər.

Sinədə narahatlıq və ya öskürək yaranan ağrı da rast gəlinən əlamətlərdəndir. Tənəffüs zamanı xırıltılı səsləri eşidilə bilər. Yorğunluq halı, uşağın həmişəkindən daha halsız və enerjisiz görünməsi ilə özünü göstərə bilər. Bundan əlavə, pnevmoniya səbəbilə uşağın iştahası azala və nəticədə çəki itkisi baş verə bilər. Nəfəs alma çətinləşdiyi hallarda burun dəlikləri genişlənməyə bilər. Ağır hallarda isə uşağın dodaqlarında və dırnaq yataqlarında göyermə - yəni mavi rəngə çalma - oksigen çatışmazlığının əlaməti ola bilər.

Xüsusilə körpə uşaqlarda bu simptomlar daha qeyri-spesifik ola bilər. Qıcıqlanma, qıdalanma ilə bağlı çətinliklər və davranış dəyişiklikləri kimi əlamətlər də pnevmoniyadan xəbər verə bilər. Bu səbəbdən, valideynlər hər hansı şübhəli simptom müşahidə etdikdə uşağı dərhal pediaatra göstərməlidirlər.

Pnevmoniya yoluxucu bir vəziyyət ola bilər. Onun yoluxuculuğu ilk növbədə xəstəliyə səbəb olan infeksiya amilindən asılıdır. Viral pnevmoniya adətən daha yoluxucudur. Respirator sinsitial virus (RSV), qrip, adenovirus kimi viruslar pnevmoniyaya səbəb ola və tənəffüs damcılarını ilə yayılaraq digər uşaqlara keçə bilər. Belə hallarda gigiyena qaydalarına əməl etmək, xüsusən də əllərin tez-tez yuyulması və öskürərkən-əsqırarkən ağız-burun bağlanması yoluxma riskini azalda bilər.

Afaq MİRAYIQ, “Yeni Müsavat”

Yeni tədris ilinin başlanmasına sayılı günlər qalıb. Belə vəziyyətdə kirayə mənzillərin qiymətində müşahidə olunan artım maddi imkanı məhdud olan tələbələr daha da çətin vəziyyətə salır. Universitet yataqxanalarının sayının azlığı və mövcud şəraitin yetərsizliyi isə bu problemi daha da aktuallaşdırır.

Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetindən Modern.az-a bildirilib ki, ali təhsil müəssisəsinin Bakı şəhərində 5 tələbə yataqxanası mövcuddur. Lakin bu yataqxanalardan 4-də 1603 nəfərdən ibarət 443 məcburi köçkün ailəsi məskunlaşıb.

Azərbaycan Tibb Universitetinin İctimaiyyətlə əlaqələr şöbəsinin müdiri Günel Aslanova bildirib ki, universitetin bir neçə yataqxanası fəaliyyət göstərir. "5 və 6 saylı yataqxanalarda otaqlar adətən 3 nəfər üçün nəzərdə tutulub. 1 və 2 saylı yataqxanalarda isə otaqların əksəriyyəti 3 və 4 nəfərlikdir, 2 nəfərlik otaqlar isə çox azdır. Yataqxana qiymətləri yerləşdirmə şəraitinə və otaqdakı tələbə sayına əsasən dəyişir. Azərbaycanlı tələbələr üçün aylıq ödəniş 60-80 AZN, əcnəbi tələbələr isə aylıq 120 AZN təşkil edir.

Azərbaycan Dillər Universitetindən deyilib ki, ali təhsil müəssisəsinin 2 saylı yataqxanası qızlar üçün nəzərdə tutulub və 205 nəfərlikdir. Xidmət haqqı 30 manat təşkil edir.

Əmlak məsələləri üzrə ekspert Elnur Fərzəliyev bu mövzu ilə bağlı narahatlığını ifadə edib: "Yeni dərs ili başlayandan sonra kirayə mənzil bazarında acınacaqlı vəziyyət yaşanacaq. Bölgələrdən təhsil almaq üçün gələn tələbələr hər il olduğu kimi bu il də ucuz ev axtarışına çıxacaqlar. Universitetlərə ya-

xın ərazilərdə olan xüsusən də fərdi həyət evləri olan ərazilərin sökülməsi ucuz kirayəlik evlərin bazardan çıxmasına səbəb oldu. Onların yerində inşa olunmuş yeni tikililərdəki kirayə mənzillərin qiyməti isə nəinki tələbələrin, heç normal maaşlı bir insanın belə büdcəsinə uyğun gəlmir. Bu problemin birdəfəlik aradan qalxması üçün hər il tələbə yataqxanalarının inşası ilə bağlı verilən vədlər birdəfəlik yerinə yetirilməli, tələbə yataqxanaları inşa olunmalıdır. İndiyə qədər tələbə yataqxanalarında məcburi köçkünlərimiz yaşasa da, artıq onların böyük əksəriyyəti dövlət tərəfindən mənzillərlə təmin edilərək həmin yataqxanalardan köçürüblər. Bu gün Bakıda ən baha və ən elçatmaz olan tikintiyə yararlı olan torpaq sahələridir. Düşünürəm ki, həmin istismar müddətini bitirmiş yataqxanaları sökərək onların yerində ödənişli tələbə yataqxanaları inşa etməklə həm tələbələrin ev problemini aradan qalxırmaq olar, həm də həmin yataqxanaları inşa etdirən təhsil müəssisələrinin büdcələri çox ciddi gəlirlər əldə etmiş olar".

Dosent İlham Əhmədov "Yeni Müsavat"a açıqlamasında bildirib ki, yaxın vaxtlarda QS reyting agentliyi elmə, təhsilə və universitetlərin inkişafına aidiyyəti olmayan qərribə meyarlarla yeni reyting cədvəli hazırlayıb. Onun fikrincə, bu kimi

Tələbələrin yataqxana dərdi

Ekspertlərdən SOS! "Tələbələr yenə baha qiymətə kirayədə qalmağa məcburdur"

reytinglər daha çox biznes məqsədi güdür və təhsildə ciddi nailiyyəti olmayan ölkələrin universitetlərini süni şəkildə önə çıxarmağa xidmət edir. 2026-cı il üçün açıqlanan "Dünyanın ən yaxşı tələbə şəhərləri" reytingində Bakı 117-ci yerdə qərarlaşıb və vəziyyətin nisbətən yaxşılaşdığı göstərilir. Lakin reytingin əsaslandığı meyarlara baxdıqda, vəziyyətin əslində zəif olduğunu görmək mümkündür. Belə ki, ali təhsil müəssisələrinin beynəlxalq nüfuzu çox aşağıdır, tələbə mühiti və

həyat keyfiyyəti də zəifdir, məzunların iş tapmaq imkanları məhduddur, yaşayış qiymətləri isə çox yüksəkdir. Tələbə sorğularının nəticələri də real vəziyyəti əks etdirmir.

İ.Əhmədov qeyd edir ki, bu reyting nəticələri şişirdilib və reallığa uyğun deyil. Onun fikrincə, QS reytingi, sadəcə, biznes məqsədi güdən bir vasitədir. Bakı şəhərindəki 40 universitetdən cəmi 1-2-sinin normal kampusu, 2-3 universitetin isə yataqxanası var və onlar da tələbələrin yalnız 5-6 faizinin ehtiyacını qarşılayır.

Tələbələrin çoxu yüksək kirayə haqları ilə evlərdə qalmağa məcburdur.

Şəhər nəqliyyatı daim tıxacdadır, yollar iflic vəziyyətdədir və bu səbəbdən tələbələr dərsə gecikirlər. Təqaüdlər azdır, bazar qiymətləri isə daim artır. Bir il ərzində təhsil haqqını ödəyə bilmədiyi üçün 11 min tələbə universitetdən xaric edilib. Bu qədər problem olduğu halda, QS reytingində Bakı üçün hansı əsasla irəliləyiş göstərildiyi sual doğurur. Əhmədov hesab edir ki, təhsilin inkişafına yönəlməli olan vəsaitlər indi reyting agentlik-

lərinin real olmayan "məsləhətlərinə" xərclənir. Onun fikrincə, peşəkarlıq və işin mahiyyətini anlamaq olmaıqda, menecerlər realıqdan uzaq, formal meyarlarla öyünürlər.

Avqustun 19-da "Yataqxana və hostellər. Layihələndirmə normaları" təsdiq edilib. Bu barədə Azərbaycan Respublikası Dövlət Şəhərsalma və Arxitektura Komitəsinin Kollegiyası qərar qəbul edib: "Normada şagird və tələbə yataqxanaları ilə bağlı müddəalar da öz əksini tapıb. Qeyd olunur ki, mədəniyyət və incəsənət təhsil müəssisələrinin tələbələri üçün yataqxanalarda sahəsi layihə tapşırığı ilə müəyyən olunan əlavə məşğələ otaqları nəzərdə tutulmalıdır. Tələbə şəhərciyi binalarının tərkibindəki yataqxanalarda ümumi yerlərin 15%-i ailəli tələbələr üçün nəzərdə tutulmalıdır. Yataqxananın yaşayış sahəsi bir nəfər üçün 10 m²-dən az olmamalıdır. Tələbə və şagirdlər üçün yataqxanaların yaşayış otağında müstəqil məşğələlər üçün yer nəzərdə tutulduqda yaşayış sahəsi bir nəfər üçün 12 m²-dən az olmamalıdır. 14 yaşdan 18 yaşadək təhsilalanlar üçün nəzərdə tutulmuş yataqxanaların yaşayış otaqların bilavasitə dəhlizlə əlaqələnməlidir".

□ **Afaq MİRƏYİQ, "Yeni Müsavat"**

Ali məktəbə imtahansız qəbul olunmağın sirri

Gün ərzində 6-7 saat çalışmaq və...

Hər il ölkəmizdə gənclər beynəlxalq fənn olimpiadalarında iştirak edərək öz bilik və bacarıqlarını nümayiş etdirir, uğurları ilə həm fərdi, həm də ölkəmiz üçün qürurverici nəticələr əldə edirlər.

Bu il ali təhsil müəssisələrinə müsabiqədənəkar qəbul hüququ qazanan gənclər arasında Nəzrin Həsənova və Yunis İsayev də var.

Beynəlxalq səviyyəli olimpiadanın qalibi olan bu gənclər "Azərbaycan müləlimi" ilə öz təəssüratlarını bölüşüb, beynəlxalq yarış təcrübəsi və gələcək planları haqqında danışblar.

Nəzrin Həsənova bu il Kimya-biologiya təmayüllü Respublika liseyini bitirib. O, müsabiqədənəkar qəbul vasitəsilə Xəzər Universitetinin "Kimya mühəndisliyi" ixtisasını seçib. Nəzrin deyir ki, tətbiqi kimyaya marağı məktəb dövründə iştirak etdiyi olimpiadalarla başlayıb: "Kimya elmi ilə yaxından məşğul olduğca bu elmin digər sahələrlə inteqrasiyası və tətbiq olundu-

ğu sahələrin çoxluğu məni cəlb etdi. Olimpiadalar 8-ci sinifdən hazırlaşmağa başladım. Həmin dövrdə liseyin olimpiada sinfində təhsil alırdım. Əvvəl biologiya fənnindən olimpiadalar hazırlaşsam da, sonradan kimya müəllimim Elnur Nəbiyevin yaratdığı həvə məni hazırlıqlarıma bu fənn üzrə davam etməyə təşviq etdi. Həm olimpiada sinfində oxumağım, həm də dərslərin düzgün təşkili həmin il Respublika fənn olimpiadalarında medal qazanmağıma kömək etdi".

Gələcək planlarından danışan Nəzrin bildirib ki, xaricdə təhsil almağı düşünür: "Oradan əldə etdiyim bilik və yenilikləri ölkəmizdə tətbiq

Nəzrin vurğulayıb ki, gün ərzində imtahanlardan asılı olaraq 3-4, bəzən isə 6-7 saat çalışıb. Çətinliklərlə üzləşəndə o, əsas hədəflərini xatırlayaraq intizamı qorumağa çalışıb. Bildirib ki, ailəsi və müəllimləri bu prosesdə ona çox dəstək olublar.

O, beynəlxalq səviyyədə yarışmağın tamamilə fərqli bir təcrübə olduğunu deyir: "İştirakçı ölkələr həmin yarışlar üçün ən yaxşı şagirdlərini seçir və siz orada digər ölkələri təmsil edən şagirdlərin səviyyəsini bilmədən yarışsınız. Buna görə də öz potensialınızın ən yaxşısını göstərməyə çalışırsınız. Ölkəni milli komandada təmsil etmək və səhnədə bayrağımızı dalğalandırmaq unudulmaz və qürurverici hissidir.

Bu yarışların əsas məqsədlərindən biri də dünyanın hər yerindən olan şagirdləri bir araya gətirib onların əlaqə yaratmasına, gələcəkdə elm sahəsində töhfə verməsinə şərait yaratmaqdır. Orada hər kəs bir-biri ilə ünsiyyət qurur, fikirlərini mübadilə edir".

Gələcək planlarından danışan Nəzrin bildirib ki, xaricdə təhsil almağı düşünür: "Oradan əldə etdiyim bilik və yenilikləri ölkəmizdə tətbiq

edib onun inkişafına dəstək olmaq istəyirəm. Erkən yaşdan olimpiadalara başlamaq gələcək üçün böyük üstünlükdür. Buna görə də ailələrin Elm və Təhsil Nazirliyinin keçirdiyi olimpiadalar barədə məlumatlı olması və şagirdləri bu istiqamətə yönləndirməsi vacibdir. Şagirdlərə tövsiyəm odur ki, olimpiadalara hazırlaşarkən məqsədlə, planlı olsunlar və özlərinə inansınlar".

Yunis İsayev Fizika, riyaziyyat və informatika təmayüllü liseyin məzunudur. Aşağı siniflərdən riyaziyyat və informatikaya böyük maraqla göstərən və bu səbəbdən ADA Universitetində "Kompüter elmləri" ixtisasını seçib: "Bu ixtisas hər iki fənni özündə birləşdirir. Həmçinin günümüzdə kompüterləşmənin artması bu sahənin vacibliyini bir daha təsdiqləyir".

Yunis həm yerli, həm də beynəlxalq səviyyəli bir sıra yarışlarda iştirak edib. Onun uğurları sırasında RFO və müxtəlif bilik yarışları, beynəlxalq miqyasda isə Yeni-yetmələrin Balkan Riyaziyyat Olimpiadası, "İstedadların Hazırlığı Laboratoriyası" Beynəlxalq Olimpiadası və Balkan Riyaziyyat Olimpi-

adasi yer alır: "Riyaziyyata marağım hələ kiçik yaşlarımdan başlayıb. Bu marağın formalaşmasında ailəmin, müəllimlərimin dəstəyi, xüsusilə də riyaziyyat olimpiadalarında uğur qazanmış əmioğlumun təsiri böyük olub. Onun olimpiadaçı olması məndə də həvəs yaratdı. Olimpiadaya hazırlıq maraqlı, eyni zamanda çətin idi. Gündəlik çalışma saatlarım dəyişsə də, ümumilikdə 5-8 saat hazırlaşırımdı".

Yunis beynəlxalq yarışlarda iştirakını xatırlayaraq deyir: "Digər ölkələrdən olan olimpiadaçılarla tanış olmaq və onlarla ünsiyyət qurmaq çox qürurverici və əyləncəli idi. Birlikdə müxtəlif fəaliyyətlərdə iştirak etdik və bu da dostluq mühitinin yaranmasına səbəb oldu. Ciddi çətinliklərlə qarşılaşmadım, lakin imtahanlara görə bəzən başqa dərslərə daha az vaxt ayırmaqlı olurdum".

Onun fikrincə, müsabiqədənəkar qəbul olimpiadaya marağı artıran mühüm stimuldur: "Bu addım uşaqlara göstərir ki, əməkləri nəticəsiz qalmayacaq".

Gələcək planlarına gəldikdə isə Yunis universiteti bitirdikdən sonra magistr təhsilini xaricdə davam etdirməyi düşünür.

□ **"Yeni Müsavat"**

ÜSAVAT

Son səhifə

N 148 (8758) 22 avqust 2025

AVQUST

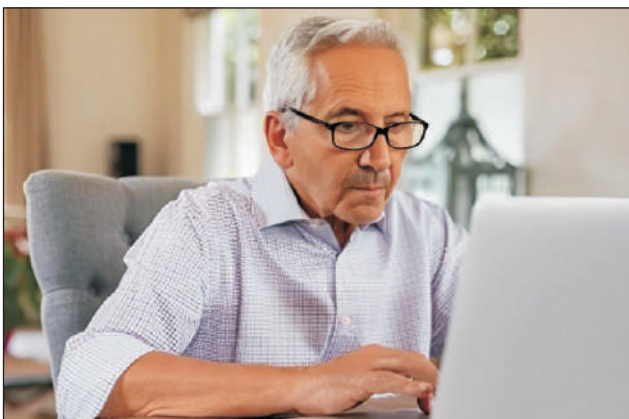
İmmuniteti payıza necə hazırlamaq olar?

Çoxları hesab edir ki, yayda bol-bol meyvə və tərəvəz yeməklə bütün il üçün kifayət qədər vitamin ehtiyatı yığmaq mümkündür.

Lakin praktikant Marina Meleşina Life.ru-ya verdiyi müsahibədə bu fikrin tam doğru olmadığını bildirib. Mütəxəssis izah edib ki, yalnız bezi vitaminlər orqanizmdə müəyyən müddət saxlanıla bilər, digərləri isə davamlı olaraq yenilənməlidir. Məsələn, A vitamini (beta-karoten) orqanizmdə 3-5 ay qalır və onun səviyyəsini yüksəltmək üçün qırmızı və narıncı tərəvəzlərin istehlakı məsləhət görülür. B9 vitamini (folatlar) isə təxminən iki ay ərzində orqanizmdə saxlanılır, buna görə də yaşıl yarpaqlı tərəvəzlər və salatlar bu vitamini bərpa etmək üçün faydalıdır.

C vitamini isə orqanizmdə yığılmır, artıq hissəsi dərhal xaric edilir. Eyni qayda suda həll olunan B vitaminlərinə də aiddir. Onların səviyyəsi daim tənzimlənməli və əlavələrlə təmin edilməlidir. Yağda həll olunan vitaminlər (A, D, E, K) isə müəyyən müddət bədənə qala bilər. Həkim həmçinin vurğulayıb ki, yayda mövsümi məhsullardan maksimum istifadə etmək vacibdir, lakin bu, bütün il üçün vitamin ehtiyatı təmin etmir. Payıza hazırlıq üçün isə balanslı qidalanma çox önəmlidir. Daha çox balıq, yumurta və probiotik məhsullar qəbul etmək, bol su içmək və gündə ən azı səkkiz saat yatmaq tövsiyə olunur. Gününlərin qısaldığı payız aylarında isə yatmaq vaxtını təxminən bir saat əvvələ çəkmək faydalıdır.

Həkim yaşlı insanları kompüter oyunları oynamağa çağırırdı

Kompüter oyunları diqqəti qorumağa, yaddaşı və kiçik motorikani inkişaf etdirməyə kömək edir, həmçinin yaşla bağlı idrak dəyişikliklərini zəiflədir. Bu barədə rusiyalı psixiatr Ruslan İsayev Gazeta.ru-ya müsahibəsində danışmışdır. O, kompüter oyunlarının yaşlı insanlar üçün faydalarından söz açıb.

Mütəxəssisin fikrincə, bu, sadəcə, əyləncə deyil, beyin üçün məşqdır. Lakin ekspert aydınlaşdırıb ki, oyunlar beyni cavanlaşdırmır. Buna görə də İsayev yorğunluğa səbəb ola biləcək mürəkkəb və dinamik oyunlardan uzaq durmağı tövsiyə edir. Onun sözlərinə görə, gündə 15-30 dəqiqə oynamaq optimal hesab olunur.

Yaponiya üzərində səmada sirli parlayan obyekt göründü

Yaponiyanın bir sıra regionlarının sakinləri avqustun 19-dan 20-nə keçən gecə səmada qeyri-adi parlayan obyekt müşahidə ediblər. Obyekt Kyusyu və Sikoku adalarının prefekturalarında, həmçinin Honsyu adasının Kinki rayonunda qeydə alınıb. Şahidlər obyektı parıldayaraq yerə düşən şar kimi təsvir ediblər. Yaponiyanın ən böyük telekanalları, o cümlədən NHK ölkənin müxtəlif hava limanlarında, o cümlədən Osakada yerləşən Kansay Beynəlxalq Hava Limanında quraşdırılmış müşahidə kameralarından çəkilmiş videoreqlərləri nümayiş etdirib.

İlkin məlumatlara görə, hadisə hər hansı dağıntı və tələfatla nəticələnməyib. "Düşünürəm ki, bu işıq saçan topun bir bolid (nəzərəçarpan bucaq ölçüləri olan parlaq bir meteor) olduğu na dair heç bir şübhə yoxdur. Tamamilə mümkündür ki, o, okeana meteorit kimi düşüb", - deyər Senday Kosmik Muzeyinin direktoru Tosixisa Maeda bildirib.

qıqə oynamaq optimal hesab olunur. "Ən yaxşısı qısa seanslı, sadə və asan başa düşülən oyunlardır: "Minesweeper", dama, "Solitaire pasjans", pazl, "üçü ardıcıl", "fərqi tapın", viktorinalar, söz yaratma oyunları", - deyər o əlavə edib. İsayev həmçinin bildirib ki, yaddaş və diqqətin gücləndirilməsi üçün onlayn platformalarda mövcud olan ixtisaslaşmış koqnitiv trenajorlar da faydalıdır.

Yaxşı yedikdən sonra niyə yuxu gəlir?

Çoxumuz yeməkdən sonra yuxululuq hissi ilə qarşılaşırıq. Çin Sinxua Universitetinin alimləri bu hissin səbəblərini araşdırıblar və maraqlı nəticələr əldə ediblər. Onların elmi işlərinin nəticələri nüfuzlu "Nature" jurnalında dərc edilib. Təcrübə zamanı alimlər könüllülərin qida vərdişlərini müşahidə edərək, müxtəlif qida maddələrinin gündəlik oyaqlıq səviyyəsinə təsirini araşdırıblar. Məlum olub ki, ən çox yuxu istəyini karbohidratlı qidalar yaradır. Xüsusilə yüksək qlikemik indeksə (QI) malik qidalar yuxululuğa səbəb olur. Qlikemik indeks qidanın orqanizmə necə və nə qədər sürətlə daxil olduğunu göstərir.

Yüksək QI-li məhsullar arasında şirin meyvələr (ananas, qarpız, banan, xurma), fastfud, şirniyyatlar, çörək və şirin içkilər yer alır.

Tədqiqatda qeyd edilib ki, belə qidaların qəbul etdikdən sonra qanda şəkərin kəskin artması insulinin ifrazını stimullaşdırır. Bu da öz növbəsində yuxuya cavabdeh olan spesifik beyin neyronlarını aktivləşdirir.

Bunları bilirsinizmi?

- * Ən qısa müddətli müharibə 1896-cı ildə Britaniya ilə Zanzibar arasında baş verib. Bu müharibə cəmi 38 dəqiqə çəkib
- * Əhalisinin heyrətamiz çoxluğuna baxmayaraq Çində cəmi 200 soyad mövcuddur.
- * Qədim Romada cərrahiyyə əməliyyatı zamanı xəstə ölürdü, həkimin əlləri kəsildi.
- * Las-Veqasın kazinolarında divarda saat yoxdur.
- * Alyaskanın bayrağı 1926-cı ildə rus-isveç əsilli 13 yaşlı Benni Benson tərəfindən hazırlanıb.
- * Kapitan Kuk Antarktidadan başqa ayağı bütün materiklərə dəyən yeganə insandır.
- * Siçovul dəvədən daha çox susuz qala bilər.
- * Nil çayı tarixi boyu 2 dəfə donub - IX və XI əsrlərdə.
- * Köpək balığının qarında olan balalardan ən güclüsü digərlərini yeyir və tək dünyaya gəlir.
- * Eskimosların dilində qar mənasını verən 20-dən çox söz var.
- * Dünyanın nüvəsi ən azı günəş qədər istidir.
- * Böyüklük olaraq 1,3 milyon ədəd dünya bir araya gəlsə bir Günəş boyda olar.
- * Dünyanın bu başından o biri başına tullanmaq lazım gələrsə, bu sıçrayış 42 dəqiqə vaxt aparar.
- * Yer kürəsi əhalisinin yarısı qarı yalnız şəkillərdə görünür.
- * Çində müəllimlər məktəbdə uşaqlara yatmağa 20 dəqiqə vaxt verirlər.
- * Hər 5 nəfərdən 2-si sevdikləri ilə evlənilir.
- * Mütəmadi olaraq hansısa qaydaya 21 gün əməl etsəniz bu sizin üçün vərdişə çevriləcək.

Solaxaylar üçün yeni xəbərdarlıq: risk gözləniləndən böyükdür

Dünya əhalisinin təxminən 10 faizini təşkil edən solaxay insanlar gündəlik həyatda fərqlilikləri ilə seçilir. Lakin son elmi araşdırmalar onların müəyyən sağlamlıq problemlərinə daha həssas ola biləcəyini göstərir.

2025-ci ildə "Brain: A Journal of Neurology" jurnalında dərc edilən tədqiqat solaxaylıqla autizm və şizofreniya arasında statistik əlaqə olduğunu üzə çıxarıb. Ən maraqlısı isə həm sağ, həm də sol əlini istifadə edən - ambidekströz insanlarda bu riskin daha qabarıq görünməsidir.

Dil bacarıqları ilə bağlı çətinlik

2023-cü ildə "Laterality: Asymmetries of Body, Brain and Cognition" jurnalında yayımlanan başqa bir araşdırma isə solaxayların disleksiya kimi dil əsaslı öyrənmə pozuntularına daha çox meyilli ola biləcəyini göstərmişdir. Mütəxəssislərə görə, bu, beynin dil mərkəzlərinin fərqli işləməsi ilə bağlıdır.

Genetik faktorlar diqqət çəkir

2024-cü ildə "Nature Communications" jurnalında dərc olunan araşdırmada isə TUBB4B geninin solaxaylıqla əlaqəli ola biləcəyi müəyyən edilib. Bu gen beynin hüceyrələrinin formalaşması və istiqamətlənməsində mühüm rol oynayır və solaxay insanlarda bu genin variantına daha çox rast gəlinir.

Mütəxəssislərin mövqeyi

Alimlər vurğulayırlar ki, bu nəticələr solaxaylarda bəzi xəstəliklərə qarşı riskin arta biləcəyini göstərsə də, bu fakt özü-özlüyündə xəstəlik demək deyil. Sadəcə, müəyyən hallarda solaxaylıq, müəyyən pozuntulara qarşı əlavə həssaslıq faktoru ola bilər.

Səhifəni hazırladı: SELCAN

Baş redaktor:
Nazim SABİROĞLU

e-mail adres: yenimusavat@mail.ru

"Yeni Musavat"ın kompüter mərkəzində yığılıb, səhifələnilib, "Son dakika" MMC-nin mətbəəsində çap edilib. Əlyazmalar geri qaytarılmır. Müəlliflərlə redaksiyanın mövqeyi uyğun gəlməyə bilər.

Ünvan: Bakı şəhəri,
R.Rüstəmov küçəsi
2528-ci məhəllə ev 44/d
Tel: 520 01 23 (24, 25, 26, 27, 28)

Lisensiya N: B 114
SAYI: 1.500